

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 479

ПЕВАЧ НА КРОВУ

**Најлепша остварења са XXII конкурса
за најкраћу кратку причу**

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма

Београд, 2023

ПРЕДГОВОР

Међу причама пристиглим на XXII конкурс за најкраћу кратку причу, који је организовала издавачка кућа „Алма“, Дејана Јовановић, Алма Оташевић и Ђорђе Оташевић изабрали су, по њима, три најбоље приче. Приче послате електронском поштом или потписане приче нису биле у конкуренцији за награде, али су, уколико су својим квалитетом то заслуживале, уврштене у овај зборник.

I награда: „Певач на крову“ Александра М. Арсенијевића

II награда: „Како убити орден? Лако!“ Драгана Недимовића

III награда: „Супа“ Зденке Феђвер

ПЕНЗИЈА

„Смиљо, хеј, Смиљо, здраво!“

„О, Ђука, здраво. Извини, нисам те одмах чула. Нешто сам се замислила. Како си, шта радиш?“ по-мало задихано одговори.

„Ма, добро сам ја. Него, честитам ти, чујем да си отишла у пензију. Браво!“ насмеши се Ђука.

„Ха, ха, да, отишла сам.“

„Лепо, лепо, заслужила си. Колико си оно ти радила?“

„Три'ест осам, ха, ха, скоро к'о мушки. И дође и моје“ одговори Смиља.

„Треба. Заслужила си, наредила си се, треба мало да одмориш, да уживаш под старе дане, штоно кажу, извини. Него, јел' каква, мислим пензија? Извини што питам“ закашља се Ђука.

„Ма нема везе, у реду је, а добра је, одлична, моја је“ заврши некако тихо.

„Е, баш ми драго, нека, нека, заслужила си.“

Смиља махну руком, као да тера мушицу па рече: „Извини, Ђука, морам ићи, журим нешто.“

„Иди, иди, одо' и ја. Уздравље“ додаде Ђука.

„Хеј, Ђука, попрочекај мало“ викну.

„Кажи, Смиљо“ застаде.

„Јел ти оно водиш ону групу што иде у надницу на њиву?“ упита.

„Да, водим“ готово тужно рече Ђука.

„Молим те, упиши и мене. Одма' од сутра“ додаде Смиља.

„Оћу, Смиљо, не брини“ одговори Ђука с призвуком туге, тремо наставивши пут.

Снежана Алексић

ОГЛЕДАЛО

Поломила је огледало. Није то било скупо огледало. Служило је за чупкање обрва и сличне ситне радње.

Прва помисао је била *седам година несреће*.

Затим је весело поскочила. *Поломило се зло*, рекла би њена мајка.

Изашла је на терасу и скочила.

Није хтела да се убије. Само је искушавала срећу.

(СА)ЗНАЊЕ

Он, мој отац, који би данас прославио свој 67. рођендан, пробудио се једног јутра, дотерао као за празнични дан и изашао да се не врати. Зањихао се на јабуци иза куће и осујетио теорију о седам капија јер је спојио свој избор са последњом капијом светлости кроз коју је изашао тако решено, а деперсонализовано као да је реч о неком другом, десетом, седамсто педесетом.

Сваки пут је у мени крик када та сцена оживи у мојој свести, а истини за вољу, она никада и није успавана. То је струна пригушеног стреса која само улази у стања ремисије и оставља ме у заблуди да живим, управљам ситуацијом и што је најчудније, да сам лекар и да лечим људе.

Помажем им да се изборе са осећајем срамоте како год да је он настао. Испишем кључне тренутке њихових животних новела и доведем до момената да јунакиња или јунак схвате да су погрешили у вези са неким другим ликом.

Поздравим их до следеће сеансе и сви су пуни хвале за моју исцелитељску моћ.

А ја тада силазим са сцене устајући са своје лекарске столице и упадам у понор себе јер ту престаје моје исцелитељско знање.

ПЕВАЧ НА КРОВУ

Таман што, сав фосфоресцентан од густе несанице, у спарном мраку окренух јастук, са знојаве горње на просушену доњу страну, учини ми се да са улице чујем глас – танано певушење. Уставши из кревета, с балкона провирих напоље. Одмах схватих да песма долази однекле са висине, а не одоздо са улице. Пажљиво слухом пратећи звук, полако увис подизах поглед.

На крову троспратне предратне куће, преко пута улице, на уској ивици споја две кровне стране, назираше се ђакометијевски издужена силуета – дечака ли, младића ли? — сребрнаста на издашној месечини спрам тамног застора ноћног неба.

Напрегнух слух. Певала је силуета, у мирним равномерним напевима, пречудну мелодију још чуднијих речи: Алаине! Анаине! Анеине! Алеине! Алоине! Аноине! Ануине! Алуине!

Хтедох певачу да довикнем да се лети ноћу не пева са крова док људи спавају крај отворених прозора. Међутим, и призор и песма ми се намах тако омишеше срцу да од сладости, посвуда изнутра саморазливане, не изустих ни реч. Слех се сав топло с оним распеваним сребром у висини.

Ко беше тај сребрни певач на крову? Да ли нека жар-душа, орфејски будна над ноћним крововима градским? Сан ли то беше или откривењски час у срцу јаркога мрака? Да ли то певах ја – у првом сну, из ког се пробудих у други? Не знам, но видех и чух.

Русомир Д. Арсић

ДОК МЕ ИМА

Пробаћу да не будем. / Ако не успем у томе,
пробаћу / Да будем. Ако ни у томе не / Успем, наста-
вићу и даље / Путовање кроз себе, далеко / Од очију.
Лепо заиста. / Избора је над претек. Само да / Ме не-
ма ДОК МЕ ИМА.

ПРИЧА БЕЗ КРАЈА

Опет се десило исто. У задњем тренутку пре него је заборавио да напише пар речи које су свима намењене! Насмејао се – ха-ха, има и таквих који не могу баш све разумети!

Свако јутро, свако вече имитира самог себе! Наравно, сам је и може свашта да ради, све што му проклето мозак нареди!

Понекад се стиди, понекад поломи неку ствар, понекад...

Добро је што увек носи оловку, да прибележи речи у малом нотесу. Посвету не сме да погрешити – посвета је за Њу мада су се разишли одавно! Не зна се ко је био крив, а ко прав – важно је да сада могу само слике из Албума да погледају па причају сами са собом!

Опет се десило исто. Понавља се узастопце, понавља се! Као сан који никако да се прекине, сваке ноћи једно исто!

Опет се десило! Рано ујутру, како би могао цео дан да премотава животни филм и свима прича причу која нема краја!

САДРЖАЈ

Прочитала сам свемир са апликацијом, пратим авионе и од себе не знам шта ћу и не знам шта ћу са свим тим информацијама. Онда дође деда коме не могу да објасним ништа ни за сто година, који цокће изнад читуља и користи платнену марамицу за нос. Ја сам до носа у нечему што ме гуши, а њега боли уво јер стоји на чврстом тлу. Нисам дошла где сам хтела, али немам ни где да се вратим. Врти се кружић на телефону док ме GPS тражи на планети, а деда прича о сиру кад уђеш у пијацу трећа тезга са десне стране и како се некад знало како се која улица зове. Стално нешто тражим и губим и никад ми није довољно. Пита ме деда до које сам стране стигла у књизи. Немам појма. Нешто мислим, да ли и даље постоје словослагачи и да ли и даље, понекад, пусте сузу кад сложе нешто тужно.

ДА ЗНАШ КАКВА ЈЕ

„Мама, хајде још један залогај! Ова проја говори седам језика“ – рече Светлана мајци која је, са безизражајним погледом дементне особе, споро жвакала залогаје.

„Доста је, хвала ти. Где је Блажа? Мрачно је, и хладно. Треба да идемо кући..“

„Сад ће да дође, мајко.. Баш нам је лепо у овом дворишту... Ово је твоја кућа... Ту си одрасла“.

„Није ово моја кућа. Ту нису моји родитељи. А где су они? Нису ми се јавили, нисам дуго видела мајку...“

„У Штрбову су, на сахрани. Доћи ће, не брини“ – утешно је слагала Светлана, присећајући се своје покојне баке на коју је личила, и која јој је била велика подршка. „Хајде један гутљај јогурта...“

„Свако вече Штрбово, помреше сви људи у Штрбову“ – тихо и духовито је добацио Владан са терасе на спрату, са које се лепо видело гнездо ластавица на високој бреси. Деца су се смејуљила, играјући одбојку.

„Баш ти хвала, ти си врло пажљива. Добра су ти и деца, и муж ти је добар. Али да знаш каква је моја Светлана. Свима хоће да учини, сви је воле. Нема је на целом свету!“ – самоуверено ће мама Дора коју је снажно загрлило биће које је малопре споменула.

ОТУЋИ ЛИ СЕ ТО

Рука у руци. Благ осмијех. Развлаче се уста. Избријана брада лијепо изгледа. Али, очи у очи. Чудно наслоњен поглед на поглед.

Бије недокучивост. Је ли се то поглед отуђио? Или срце није међу нама. У шта се мисао засврдлала? Види, највише је таквих погледа при сусрету. Укудељили се као да су у музеју. Овдје се више ништа не прави.

ПРАВА ПРИРОДА

На дну ледењачке долине пијем њене сокове — чисту прољетну воду. Тада ме нешто убоде у нос. Одигнух се. Кост! Ма, цијели костур! Људски. Женски. Привуче ме свевременски сјај — златан прстен. И поред свих опасности у којима сам са налазио, озари ме осјећај похлепе! Скинух га с кости прста. Писало је мени непознатим писмом, само година је била разумљива: 1975. Само, који враг ме тјерао да то ставим на прст!? Кроз мој мозак пролети црвени, ватрени змај. Рекох, да га скинем! Али иако ми није био тијесан, није се дао. Остао сам ту у долини, чекајући мрак. Све сам видио! Ноћ је била пуна бића! Али, опасни или не, били су попут мачке која прилази непознаници. Дан их је предухитрио. Погледао сам прстен. Нестао је! Заправо, опипао сам, сада је био испод коже. А био сам и као залијепљен за камен. Мисли ми више нису биле људске. Ноћ.

Помогли су ми сићи са својега костура.

НЕИСПРИЧАНА ПРИЧА

Има бар једна неиспричана прича, има, сигуран сам да има; у тој причи постоји никад не поменути лик, лик, који не улази у испричане приче, већ само у оне никад не испричане, непостојеће и неисказане речима, не додирнуте чулима, ван људског срца и разума... постоје, треба да постоје назовимо их: метафизичке приче са метафизичким ликовима и метафизичким догађајима, који се одвијају ван свих нам познатих природних и неприродних закона, ван логоса, ван сазнања, са ликовима који су без облика и форме.

Та би прича, могла да буде о тачки.

Та тачка је уједно једнина у множини и множина у једнини.

Увек одсутна, неухватљива, али уједно и све присутна и све постојана, апсолутно непокретна и апсолутно покретна, ванвременска и уједно временски свеобухватна...

Дакле... тачка...

Прича о тачки.

Почетак сваке приче је тачка.

Крај сваке приче је тачка.

И тачка...

Ето, то је та неиспричана прича о тачки, прича коју вам нисам испричао... и која се никада неће испричати.

Јер та прича нестаје, од почетне до последње тачке, односно, та тачка, да би била тачка, мора бити свесна да је тачка.

То је то свесно нешто, у бесвесном ништа, о коме нам тачка, као да прича све испричане приче у само једној неиспричаној причи... о:

Неиспричаној причи о тачки...

ОД ТРАЧА ДО ПЛАЧА

Данка је куварица.

Ради у мензи наше фирме већ четврт века.

Сита је и нас и оног лука који свакога дана чисти и сецка.

Али не и овог дана...

Данас је Данкин дан.

Ђерка јој је дипломирала и осмех јој не силази с лица.

Али, лук не да, да се Данка смеје, расплака је к'о од шале још код прве главице.

Баци се под уље, преврну се по варјачи и још је прену онако врео.

Тад Данка опсова и оде у амбуланту да је прегледају.

Свим запосленима јавили су да данас због дипломе на менију мензе нема ништа за јело.

Дуго се трач разносио по фирми, до шестог спрата већ је изгубио сваки смисао, звучао је некако бајковито или чак смешно.

„Данка је данас дипломирала, лук је проклијао а у мензи су се сви расплакали...“ Можда је ту било још детаља, ко ће знати.

Плакала је цела фирма, неки од смеха, неки од глади. Најгласнији су били они који нису ни знали зашто се смеју или плачу.

ПРОЗОР

Предуго сам заточен у соби. Око мене су само зидови. На њима иста боја, исте слике. Они тврдокорни у ћутању, једноличности и равнодушности.

Четири зида.

Ништа се не мења.

На једном зиду су врата. И она доприносе монотонији. За мене представљају правоугаону, равну плочу.

Додуше, мало наде нуди квака. Она би могла да буде могућност изласка и спас. Али треба је стиснути и отворити врата.

У мени се замрзла иста мисао, исти осећај, исти закључак.

На другом зиду је прозор. Мами. Дозива. Прилазим му и склањам завесу. Нервозно, скоро грозничаво га отварам. Свеж ваздух ме опија. Осећам снагу у сваком мишићу, дисање је равномерније, срце мирније куца.

Тишина и мир трају неко време. Кроз прозор видим пут. Он благо савија, прави окуку. Украј пута неколико стабала багрема и један јасен.

Даље од пута, у комшијином дворишту царује високо, моћно стабло ораха. Издигло се и доминира у простору. Чини се да се не устеже, нити плаши да додирне небо.

На дрвећу се лишће игра. Лагано, скоро ритмично. Као да плеше.

Осећам се препорођеним. У даљини чујем гласове. Не разазнајем речи, али то није ни важно. Довољно је што препознајем да су људски.

Софија Берг

СНЕЖАНА И СЕДАМ ПУТЕЉАКА

Немам ти шта рећи. Чему речи? Над куполама са знамењем смењују се стражарске сенке. Корача неко. Човек ил' крвник. Носи нешто. Хлеб или проклетство. Јутро да ми утрне ил' плане. Усне да ми целива сигурношћу.

Милорад Бибин

ОТВОРЕНА КАПИЈА ...

Улазим у стару, напуштену, оронулу кућу отворених врата. У соби ништа. Само заостали мирис свежег тамјана, угашена полуизгорела свећа и злокобна, хладна тишина. Поред отворених улазних врата, на зиду окачена свежа читуља, особе која ме ту није дочекала. Испред кућног прага, остарели црни пас са неком чудном тугом у очима, као да очекује недочекане...

КО ЈЕ НАДЛЕЖАН

Дешавају се свакакве ствари, па, ето, догађа се и ово:

Чекаш на каси у супермаркету да платиш оно што си наумио да купиш и да одеш, а празне корпе се ређају у висини испред касирке и полако, полако је сакривају. И, деси се да више нема места где да оставиш корпу, ни ти, ни остале муштерије иза тебе. А касирка је заузета, заузета (и презаузета), својим послом, а и остале продавачице: заузете, заузете (и оне презаузете), да заузетије и не могу бити више. Ипак, нико од присутних не пружа своју ручицу према гомили, да помери коју корпу четири-пет метара у страну. Гомила корпи из минута у минут све више и више према плафону, расте, све више смета и успорава продају.

– Јел може неко да склони ове корпе са касе? – нервозно запита последњи у дуугоом реду.

– Не може. Ми нисмо за то. Има ко то треба да уради! – одбруси неки надувени „паметњаковић“.

– А који је тај? – пита последњи.

– Надлежни! – одговора „паметњаковић“.

И тако, ситуација се компликује, темпо рада, мислим продаје, све више јењава, корпе у рукама купаца све су теже, нервоза код њих расте и већ достиже висину много изнад нормале за то доба дана, и тог дела града.

Чекајући надлежног овде (чекајући надлежног онде), деси се и то да неко очајно повиче на сав глас:

– Еј, госпође и господо, еј, људи, један је наш човек – готован, као ми, само што је пропао и нема га више, и то – оно што се каже пропао равно испред наших очију.

– Па добро кад је увидео да пропада, зашто се није спасио? – питали су, у један глас, присутни – чекачи.

– Чекао је један да га спасу, иако је још могао да се сам спаси!

– А ко да га спаси?

– Неко од надлежних!

Ивана Бојовић

ТАКО СЕ ТО РАДИ ИЛИТИ „ШПАНСКА ЉУБАВНА ПРИЧА“

Осетила сам сваки грч његових мишића и вреле капљице зноја његове коже, слане од морске воде. Ритмично кретање наших тела личило је на понирање у средиште Земље из које само што није потекла густа, ужарена лава. Љубав и страст и сузе и зној и уздах и крик...

Дуго су звонила звона са торња цркве Госпе од Гвадалупе. Пуерто Ваљарта је малено место у Мексику где се сакрално плаветнило неба улива у Тихи океан. Пешчане плаже, егзотично растиње, уметничке скулптуре од песка и камена, прелепа црква Госпе Гвадалупе, минималистички стил градње и Гарсија, мужеван, стасит нестварно леп Мексиканац, перверзњак „меког срца“, разведен и бездетан. Започели смо наше дружење на нету лајкујући исте објаве, ласцивне природе. Временом се прилагођавао мом укусу, крајње пристојан и одмерен. Осећала се ужасну врелину емоција, неку снажну океанску струју. Желели смо обоје тај сусрет... мада тешко је путовати од Београда до Мексико Ситија, па још хиљаду километара даље.

За Гарсију то није било ни тешко, ни немогуће. Почетком јуна био је две недеље у Београду. Није му се допао наш град. Каже да је превише гужве, саобраћаја, нервозе, бетона, челика и озбиљних, забринутих људи за своју будућност.

– Могла би да посетиш Puerto Vallarte и останеш цео живот! Живот на обали Тихог океана, музика, ресторани, океан, сунце и ја... Зашто да не?

Септембар 2022... Лежимо, уморни, озарени, и као у неком магновењу, Гарсија ми приноси „тако“ (чувену тортиљу са разним прилозима). Сва мексичка храна је љута, мање-више, али „мораћемо да навикавамо наше дете и на такав укус. Толико сам дуго чекао праву особу, са којом бих да имам породицу“. Можда би рекао још нешто да се у даљини није чуло:

– ¿Papá Dónde estás? ¡Nuestra madre está esperando!

Четворица тамнопутих дечака трчала су к нама. Гарсија их тобоже грди, грли, говори нешто на шпанском, окреће се прво ка мени, па ка њима...

– ¡Vamos, papá!

Извини, драга... мислио сам..... ух!!!... глуп... заљубљен... луд... ух!... извини... жена и деце никада доста... желим.....

Опет звоне звона са торња цркве Госпе од Гвадалупе, али некако збуњено и расејано. Мирис океана, хрскавог пецива и јаке кафе просто голица ноздрве. Чујем жамор људи негде у даљини. Не осећам љубомору, ни тугу. Већ видим Гарсију како идуће године трчи за још једним својим дететом на плажи! И као што рече – жена и деце никада доста!

Бранислава Бранковић

ДАН

Већ се смркло када је зачуо капију. Скочио је са старе столице и застао када је видео само брата. Ништа није рекао, сео је на степенице испред куће а сузе су саме клизиле низ лице. Једино је пас својим завијањем на трен прекинуо мучну тишину.

Љиљана Брковић Зорчић

ТИНЕЈЏЕРИЦА

Након препирке с родитељима изјурила је ван залупивши вратима, стала уз цесту, бацила прст и сјела у незнанчев ауто...

Прљава и подерана, у бијелој соби, плачући непознатим људима објашњава што јој се догодило.

Ниси ти крива, не говори нитко.

HERE COMES THE SUN

Увек је тако било. Само хладна ноћ и мачке које спавају на њеним леђима. Сада, док чека да заборави да постоји, могла би да буде било где. Из оближње зграде допиру тонови, разлажу се у милион боја попут одраза јесењих нијанси у мутној води. Мачке се лењо протежу и читавом својом дебљином шире по кревету. Поглед јој се зауставља на старој импресионистичкој слици, која је одувек ту, али вечерас добија сетне, лелујаве обресе. Покушава да одврће мелодије у глави док у устима мрви колач са укусом цимета. Рукама склања са лица косу боје крвавоцрвеног неба и седа на столицу. Једна мачка се буни, друга је попут статуе. На столу је сталак за оловке. Одсутно гризе усне, лупка прстима о површину стола... она је за неки бум, и зашто те оловке нису зарезане... пише писмо пријатељу. Распршене мисли се топе као коцкице леда и у једном тренутку ће склизнути из свести.

Подиже поглед, њене црне очи светлуцају попут нафте. Сијалица је почела интензивније да трепери да би се на крају угасила. Дозива чупаве псе под прозором... ишчекујући одговор, испија топлу чоколаду, гутљај по гутљај...

СКОК У НЕПОЗНАТО

Све што човјеку на крају остане може се мјерити сјећањима. Остало ће изблиједити, покидати се, прокоцкати, проћердати...

Све што се мјери човјековим задахом одудара од замишљених идеалистичних погледа на почетним скоковима неискуства у непознато.

Све облике људског понашања на крају ћемо ставити на једва видљиви комад тврђег папира и покупити пластичном лопатицом и сирковом метлом и осталим прибором обухваћеним сцопаеологијом.

Откуцава биолошки сат. То је праведно. Најправедније. Свима исто на крају. У истим пицамама или одорама, полуголи и боси у колонама по један кренућемо у бесконачност гдје ћемо поново добити све атрибуте које изгубимо навлачећи људске костиме.

Сјећаћемо се само дјела, својих и туђих, добрих и лоших, а зар је то мало? Како коме!

Ришард Василевски

КВАДРАТИРАЊЕ КРУГА

Наш живот нас води беспутним, вијугавим стазама и широким путевима. И када одлучимо да постанемо неко и нешто, а са стране пута чекајући прилику, мимоилазе нас они који јуре непрестано напред. Задржавају се враћајући се, рачунају да знамо како да поправимо резервни точак среће.

Превела с пољског: Олга Лалић-Кровицка

НАМЋОР

Цео живот је био намћор. Љутила га је и најмања ситница. Како су га године пристизале и када је постао свестан да стари, постао је још љући, безобразнији и неиздржљивији. Нарочито од када га је почео мучити ишијас. До тада смо се већ навикли на његово гледање света кроз затамњено светло, али од када су га почели мучити здравствени проблеми, према нама се односио као болови који су њега мучили. Тада више није могао контролисати речи, провокације и заједљивост. Као да је хтео да осетимо бол која га мучи. Ако он пати, нека патимо и ми око њега. Сматрао је да немамо довољно осећања према његовом стању. На жалост, у праву је, немамо! Толико само пута пролазили кроз та његова стања да смо постали имуни. У ствари, не само да смо постали имуни, него смо постали и бесни што ћемо морати опет све пролазити изнова и изнова. Али ту нема помоћи. Несрећан, он ту несрећу перфидно преноси на нас. И ми је прихватимо и упијамо, мрмљајући псовке, не на глас, да не изазовемо још већи бес, него себи у браду. И ваљда, баш тај део што је неизречен на глас, а који је очекивао са наше стране, још више га је разбеснео па је био још бруталнији, а ми несрећнији.

Момир Васић

РАДОВАЊЕ

Јутрос ме обрадовало једно „Добро јутро“ и један осмијех.

ТИЦИЈАН

Тицијан је испијао своју другу чашу коњака. Наискап. А затим сипао и трећу. Његов пријатељ Хомер пре три месеца заједно са супругом и децом напустио је ово туробно место у потрази за нечим бољим или, могло би се рећи, достојанственијим за себе и своју породицу.

Тицијан је био програмер, виши саветник. Он и његова девојка живели су безбрижним животом без егзистенцијалних страхова, али од Хомеровог одласка Тицијан је све више примећивао како из дан у дан људи око њега постају све више дивљији, дрскији, немилосрднији... Пекар код којег је куповао све скупљи хлеб гледао га је са презиром... Месар код ког је куповао све скупље месо посматрао га је као непријатеља... Исто тако и пиљар, конобар, мајстор...

Тицијан је знао да пут којим га води свако ново јутро неће изаћи на добро. Попио је још један коњак. Наискап. Тихо се привукао Венери која је нага лежала у кревету, нежно ју је пољубио.

Тицијан је одлучио да од сутра креће новим путем. Путем на коме ће повратити све што му је досад отето од стране оних који то отимају тихо и неприметно... Тицијан је кренуо путем отмице... Отмице Европе.

САБЕСТ

Врело лето. Дан на води, вечерње шетње. Мири-си крема, дах соли. Плакати. Долазе звезде. Коме је скупо, провириваће. Атракција је и видети. Локал се пунио. Келнери не стају. Сваки свој рејон. Трешти. У позадини седа човек, не много изгледан. „Шта нас брига, није наш рејон“, говорили су. Седео је дуго. Празан сто. Из другог рејона келнер прилази. Чиме да га послужи? Наручује коњак. Још један. Миран. Слуша. Посматра. Ужива ноншалантно испијајући. Младић га обилази. У једној флаши мало је коњака. Каже: „Господине, могу ли да ја Вас частим једним пићем?“. Човек клима. Сипа и одлази. Позива га. Два коверта. Један за њега, један за певачицу. Да коверте замени? Чини речено. Љубавна порука? Певачица отвара. Зауоставља цео оркестар. Саопштава. Ту је са њима велики композитор. Оркестар прилази столу тихог госта. Свирају и певају упорно. Келнер остаје без даха. Отвара коверат. Износ у висини месечне плате.

Не заборавља. Сваки је гост важан. Свом снагом до краја. И кад су гости његови познаници. Нуде му да седне са њима. Увек одбија.

СРЕЋНИ ЉУДИ

Топео, сунчан дан. Зеленило буја док природу испуњава цвркут птица и зујање ужурбаних пчела. Сунчеви зраци се пробијају кроз поленом богат ваздух и као да обасјавају читав овај прелепи свет. Очи људи су озарене и широм отворене. На њиховим лицима су широки осмеси. И мушкарци и жене се осмехују као да немају ниједну једину бригу, као да је свет савршено место, да су сви људи добри, да нема болести ни ратова. Неки од њих певају. Као да су коначно дочекали дуго сањани рај на земљи. Неки стоје, а неки ходају, придржавајући руке својих најближих. Нема везе што њихови најближи носе бела одела. Ту су, поред њих, и они њима упућују насмешене погледе пуне подршке. Нема везе ни то што шетају у круг по парку, као сваког дана. Важно је да су срећни и да је тај парк њихов рај на земљи, макар се звао санаторијум за душевне болести.

БЕЛЕГ

Не знам ког момента ми је пало на памет..... Да обновим сећање на догађај.... Из детињства.

Боже, које све идеје могу детету да падну на памет. Шта све сиротиња може да смисли.

А не, зашто и само сиротиња. Моја генерација, без обзира на економски статус и положај, које на том узрасту нисам доживљавао толико особеним и различитим од целина, заправо је имала, тог момента, исту мисао... Само напред, узгред, како да...

Дакле, замишљао, како сам у сопственом дворишту, поред куће, уредио низ златно жутих конзерви, узетих, на сметлишту омладинског насеља, ради садње врло разнобојног спектра мушкатли. Био убеђен да ће ми тиме бити двориште лепо а ми у кући срећни што имамо што нико други нема..., и да је то била заправо права присила. ; како ћу, пре свих, заћи у ограђени простор сметлишта омладинског насеља, уграбити неку од конзерви, од ње направити саксију за цвеће, рачунајући извесно да ће их неко од мојих однети код нашег сеоског ковача, направити додатак у облику јаче жице или плеха и од свега направити.... и посуду за воду. Дакле, све тако једноставно, лако, без проблема било које врсте у свему том.

Једино и накнадно проблем, како прићи сметлишту. Шта ће ко рећи од оних из насеља посебно?

Да ли ће ме неко јурити? Свест се умешала – има ли неизвесности, сумње, страха?

Операција је напрасно почела. Прикрао сам се огради. Конзерве су постојале, биле, дакле, избачене из кухиње и на дохват руке. Руке гурам кроз жицу, четири њих као злато сијају, треперим од среће, узбуђења, страха. На коленима сам..

Кад, нешто ме убоде у колено. Погледах, затрпана мала конзерва, ја коленом у њен отвор. Осећам да се нешто десило, да сам се посекао. Ту је и бол. Трпим. Снагу ми ипак даје вера у успех у узимање конзерви. Летим. Али и осетим да нешто течно, клизи низ ногу... Бол се напрасно повећава. Читава реакција се своди на... ух... Преовладава осећај задовољства – како ће се у кући радовати. Замишљам изненађење за ненадани дар. За лепоту дворишта наређаним златно жути конзервама.

Долазим, кући. Тријумфално остављам конзерве. Одлазим у део дворишта где нико не може да види шта сам додатно урадио са коленом. Крв тече, руком притискам рану, размишљам како да зауставим крв, чиме да оперем рану.

(Наредне две године без знања укућана сâм лечим отворену рану. Чиме стигнем. И данас после толико година, на колену белег са сметлишта).

ДОЋ' ЋЕ ОГЊЕН И ОЛГА НА ВЕЧЕРУ

Доћ' ће Огњен и Олга на вечеру, чујем по ко зна који пут, а онда и оно Добро, добро де... Давно то беше. Огњен је један од синова Ћеда Симе, који је, после последњег великог рата, бацио сидро у простор где небо краја нема, у војвођанско море. Моја избегличка породица нашла је свој дом у Ћедовој фамилији и њиховом великом срцу. Мама је говорила да није важно колико смо своји, већ колико се својимо. А ми смо се баш својили. И, онда, Огњен се заљуби у Олгу, Банаћанку. Ал' не да породица, неће Сосу за свога делију, а делија неће другу. Олга ил' ниједна. Уздрмала се породица, не попушта ниједна страна. Помели се и ми, посебно Мама. Е, да јој је да све ово на добро изађе. Сваки дан се враћа у кућу снуждена. Неће, не дају, чујемо је. Ми деца све радознано пратимо. Сви у ишчекивању, сви затегнуте струне. Кад, једнога дана утрчава Мама и весело виче Доћ' ће Огњен и Олга на вечеру! Наредних дана, како ко у кућу уђе, Мама га с врата дочекује Доћ' ће Огњен и Олга... Већ јој се подсмевамо, а она: Добро, де... И дођоше Огњен и Олга, смирише се духови, али Огњен и Олга осташе с нама до данас. У нашој породици понови ли ко у причи нешто два-три пута, одмах га дочекује оно Мамино Доћ' ће Огњен и Олга... Мама. И сад је видим, мудро се смешка: Нека, нека, дабогда се и с вама ваша деца ругала. И, урекла нас. Често чујем, приупитам ли шта, глас кћерке или унуке: Доћ' ће Огњен и Олга на вечеру, а онда чујем и себе: Добро, де.

МОЈ ЖУЋО

Једно јутро пођох помусти краву и код капије видех нешто што ми се учини да је лисица покривена снегом, који је синоћ први пут пао ове зиме. Из беле гомиле вирио је жути реп. Помислих да је то некакво залутало лисиче. Мој пас га оњуши и залаја. Погледах и видех да је то неко мало смрзнуто маче, понесох га у шталу и ставих на сламу. Учини ми се да не дише. Тело му беше хладно, очи затворене. Имало је само три ноге. Четврту ногуцу као да је неко му недавно одгризао или одсекао. Рана на њој беше тек зарасла. Схватих да га је неко бацио у наше двориште, и раније су ту бацали штенце знајући да ћемо их ми прихватити. Умотах га у крпу па у стари кожух на коме је спавао наш мачак. Пас леже покрај њега. У штали беше топло. Помузох краве и таман да кренем ван кад пас лану. Маче је отворило очи. Трудими смо се сви око њега, у кућу га пренели, млеком хранили и оно се опорави, оздрави и израсте у предивног жутог мачка. Жућо нам је много радости донео и са њим смо провели много сретних дана. Једном га нестане, тражили смо га свуда, нигде га не би. Прођоше јесен и зима, дође поп да свети водицу и рече да је наш мачак код њега.

Затекао га једно јутро летос пред вратима. Никад не сазнах како Жућо пређе раздаљину од двадесет километара и доспе код попа у друго село. Нек му је сретно ма где био.

ЈЕСЕЊИ ДАН

Било је хладно. Зрак засићен паром дизао се с гла дјеломично заклањајући људе. Ипак, могло се видјети како се мушка тијела полако почињу усправљати. Рукавима су брисали знојна чела. Тишина се мијешала с паром, а до малоприје, само који тренутак раније, једва су чули једни друге.

Мирис свјеже крви морао им је нагризати носнице, није могло бити другачије. Поглед им је био упрт у свињу која је мирно лежала на боку, отворених уста и очију. Поред њене главе, јутарње сунце огледало се у црвеној текућини скупљеној у плитки лонац.

Иза зида оближње куће дјеца су с нешто више храбрости почела помањати своје главе, држећи се још увијек на сигурној удаљености. Када су се одрасли почели смијати, живост им се вратила у тијела и сада су већ пружали корак према својим очевима. За скупином дјеце заостајао је седмогодишњи дјечак. Нешто ломљиво населило се у његове ноге и није му давало да држи ритам с пријатељима. Мислио је о томе што је управо видио, о очевом крупном тијелу и мишићима који су се напињали. Чинило му се да његов отац није држао нож, придржавао је животињу да буде мирна. Само је помагао сусједу. И ништа више.

ЧИСТА ПОЕЗИЈА

Носећи у пијачној торби 15 кг, углавном, чисте поезије, доле низ Добрачину улицу, котрљам се низ брдо мислећи да је Гундулићев венац близу, ту иза ћошка. Журим, судски тумач ради до шест. Поезија, углавном чиста, отежава сваким новим коракком у свакој својој речи.

Локални просјаци ме заустављају и питају за неки динар, углавном за три ствари, хлеб, пиво и лекове. Овим трећим не верујем. Емотивна уцена, помислим. Помогнем за хлеб и пиво и одем даље.

СТИЖЕМ код судског тумача мало пре завршетка радног времена. Жена, која се већ спремила за одлазак и била у мислима на неком много интересантнијем месту, пресече ме погледом и рече: „Ипак сте дошли, замало да закасните.“

Све због јебене тешке поезије, помислих, али изустих само: „Преценио сам се, ево, изволите оригинал документа који треба да се преведе на руски језик. И ако можете да ми ископирате документ.“

„Копирање? То не радимо“, рече.

Задихан и знојав, углавном од ношења чисте поезије, поглед ми застаје на великој копир-машини и помислих да нема места мољењу и још мање свађи. Време је истекло. Имам још десет секунди.

„А да платим копирање чистом поезијом?“, упитих.

Суморно лице се развуче у велики осмех. „Може“, одговорила је. Извадих из торбе зборник песама и рекох: „Ово немате у слободној продаји“. Уз кратко објашњење и посвету, Олги у име квалитета, добих копију документа.

Олакшах себи чисту поезију на 14,9 кг и напустих објекат.

Неке вајде и од чисте поезије, помислих.

ПИЈАНЦИ

Седе двојица пијанаца за кафанским столом и воде дужи испрекидан разговор. Знаш, бре, Гуле, да ми је једном да се истрезним. Шта ти, бре, Весо, фали овако? Хоћу, бре, да се после слатко напијем. Овако стално доливам па ми није слатко. Па то ће скупље да те кошта. Нека... За тако добар савет да частиш по пиво. Немам пара код себе. Шта ће ти, бре, паре, имаш образ за вересију код конобара. И тако пропаде жеља за истрежњењем.

ТРИ КРАТКЕ ПРИЧЕ

Прва

Маче које сам спасила са улице имало је очи као његова жена. Тужне, водњикаве. Нисам могла да га гледам тако повријеђеног, уплаканог. Однијела сам га кући и његовала.

Остарила сам сама са мачком.

Друга

Чаша воде је на столу. Ти видиш чашу. Ја видим воду. А обоје смо жедни.

Трећа

„Немој само да плачеш.“ Рекао јој је једном док су шетали.

Кроз главу му је прошло, када је први пут угледао. Стајала је уплакана испред болнице. Била му је странац коју је посматрао из свог аута док је чекао да се на семафору упали зелено свјетло, али ипак је осјећао њену бол. А сада кад је коначно упознао. Њене сузе га још више боле.

БРАНА

Ево је! Чим ме угледа, долети да поздрави ме. Свако јутро орасположи она мене и усрећи. Да ми до знања шта је захвалност...

Она се сећа. Памти да сам јој спасао највредније. Њен мали живот, малене птице ако се нечији живот малим може назвати?

Некад долети са целом својом пернатом, грактавом породицом, испричамо се на само нама знаном немуштом језику. И тако данима, недељама, месецима, годинама зими и лети долети. Учи ме да будем бољи, учи смисаонијем живљењу живота. Научи да отворим очи, изоштрим слух, поштујем срце и душу. При сусрету све бива лепше и боље у земаљским данима.

О, колико ми људи ништа не знамо, не разуме-мо, колико смо себични, уображени и одрођени од мајке природе и самих себе.

А – потребно је само мало и све ће бити много лепше и боље: свима.

КИШОБРАН

Нема ништа глупље у животу него заборавити кишобран негде, или понети га са собом, а сунце пркосно сија. Оставити га у пошти, а неко ти га грешком узме или не дај боже украде. Или, пак, раширити га да се суши, а не пазити на ветар, који га диже право у небо и односи као семе маслачка. Нема ништа глупље него скочити са кишобраном са небодера, а кишобран се не отвори, или се преврне, па од њега никакве користи. Или купити скуп кишобран и открити да је непоуздан. Киша пада као луда, град је потопљен, на улицама вода до колена. Онда ту кишобран и не помаже, осим ако желиш да се играш, па га окренеш наопако и ставиш га у воду, да плута као брод. И ако то желиш, на дршку му додаш једру и машеш му, док те он напушта. Заувек те напушта и ти си ослобођен, до набавке новог кишобрана, бар на извесно време.

ЧУВАРКУЋА

Видио се само змијски реп како замиче испод дебеле греде на тераси која нам служи као клупа. Није се дало разазнати ради ли се о гуји или о змији добрици, јер је већи дио гмизавог тијела већ шмутнуо под греду. Можда је змија чуваркућа, одмах помислих, поводећи се за руралном легендом да свака кућа има своју чуваркућу у коју се не дира. Но ипак, нек' се враг вара, можда је поскок или шарка и ето ти невоље! Ствар је требало ријешити.

Рекох сину да се удаљи и чека спреман с дугим прутом, а ја стадох помицати греду. Миц по миц, опрезно. Напокон сам одмакнуо греду од каменог зида и окренуо је на бок. Указала се змија, млада бјелоушка. Због мојих маневара била је пребијена напола и једва се мицала. Оде моја чуваркућа! Обузела ме туга и кајање. Није ми била намјера да убијем. Попут неког неолитског ловца помолих се за своју и змијину душу.

Као да је до небеских камењара молитва допрла до ње. Допузао је до мене њен опрост. Убрзо се, недалеко кућног прага, појавила још једна. Е, ту више нећу да дирам, уједала или не, да не сакатим кућу.

ДРУГАРЧ'КИ, ЧАРЛИ ЧАПЛИН И ЈА

Бејо много огладнеја, кад лего у кревет, и ете, такој, гладан усни веровали ми ил' не, сладак сан...

Другарч'ки, Чарли Чаплин и ја, идемо узбрдо, уз Хисар, и он ме питује.

– Дуленце, ће изедеш, једну пљесканичку од пет?

– Ћу изедем!

– Може! Може!

Викам на Чаплина, ко да је то вапај, јер црева, почеше, много да, ми кврчив, и појеа би, и сув лебац чинимиске, с' м, да ми малко замиришев под нос, ће-бапч'ки, ил' па пљесканичке „Куде мене на жар“.

Такој се вика роштиљџиница, јер овај је чинимиске, никнула, ко печурка, после кишу, у Рударе, у то-поле.

Нит гу има на интернет, нит је па неки чуја за њу, сем мене и Чаплина.

– Убава!

– Једи, брго, ће остине....

Вика ми Чарли Чаплин, док се смешка с онија, ситни брчки, и погледјује, пра'о, у мене, ко Шабан, Лесковачка легенда што чисти, ципеле, испред апатеку, на куде Мадеру, на Булевар Ослобођења...

– Врућа!

– Ха, ха, ха.

– Врућа!

– Ха, ха, ха...

Цери се Чаплин!

– А бе, истина ли је онај, тридесете била толко јака, ко овај с'г што, светска и стра од глад, што је у 2022. годину!!?

– Истина, Дуле.

— Истина!

– Па јес' гледаја сам како једеш скувану ципелу у онај филм, „Златна грозница“. Такој ли се вика!?

Чарли се с'м насмеја и, ћути ко заливен.

– А бе Чаплине, ће ме убациш ли у неки, филм, с тебе!?...

– Дуле, чуја ли си за онај филм „Живот и смрт Холивудског статисте број 9413“!?

– Прочитај има на Википедија, тој. А, имаш га да га погледаш на јутјуб. Премијера од филм била је на Беверли Хилс у моју вилу...

– Там' си с'м број, у Холивуд!

А, армија дрчници, оће у црно-бели, неми филм. – Вика ми Чаплин.

– Па, оно статисти, ко мутави, не ги тражив, да причав.

– Ај, ћу пробам, кад си запеја толко.

И он, зовну с фиксни телефон, Холивуд, из роштиљциницу: „Куде мене на жар“, и ја чујем уствари доле, звони телефон, и пробуди се из сладак сан.

Кое чеш!

Другарч'ки, Чарли Чаплин и ја!

ФЕЈСБУК

И овог поподнева је села за компјутер. Јесте, он је био на мрежи. Да га пита? Не. Почеће с нечим што јој се десило на факултету. Смеје се. Његов коментар је изразито духовит. Дописују се већ, ево, пет месеци. Она машта. Више и не излази. Та девојка, скромна и радишна, иначе лепе физиономије, помало невесела и лења, која је ретко излазила и то са две, три колегинице са факултета, сад је пронашла излаз из доколице. Видно узбуђена, тражила је начин како да га позове да се виде. Зна који факултет похађа, ко су му пријатељи, шта воли... Њена доцимерка познаје његовог најбољег пријатеља. Већ два месеца је наговара да их упозна. Али она се припрема. Ох, види она јасно и себе и њега. Скупа су и лепо им је. Чак се и разумеју. Она и не трепне а он јој испуњава све жеље.

Овог пута осмелиће се. Када јој се цимерка врати од куће, замолиће је да...

– Хеј, ћао, мила, чује цимеркин глас који допире из ходника, имам за тебе тужну вест. Зоран се верио. Мој момак је чуо јуче на факултету.

Зурила је у поруку коју је управо добила од њега. Значи то су те озбиљне ствари које решава.

СУДБИНА ВОЛИ ОСМИЈЕХ

Кад једном кренеш да одеш, ништа више није исто. И сама сам отишла, једне јесени, стазом живота у неко ново вријеме. Са собом сам понијела само сјећања, наду и вјеру у ту давну себе. Постоји једна мала тајна, заправо једноставна, само се крије иза немира, невјерице и страха. Вољели бисте знати која, а знате ви то, драги моји, само није баш лако свакоме и увијек, успркос и унаточ свему даровати осмијех. Јесени и прољећа на том путу пролазе, зато не чекајте. Осмијехните се и јутру и људима увијек изнова. Небо чека да повјерујемо, а судбина воли осмијех. Кад једном кренеш да одеш, не враћај се, јер тамо није онако како је било, све је другачије.

БАШ КАО КОФЕР

Живот је као кофер напуњен сећањима. Добро је када повремено извршиш инвентуру, посебно спакујеш реалност, раздвојиш од онога што ће бити сновиђења.

Слике се полако слажу. И сан се труди да их систематизује. Неке успомене намерно затури... Толико су болне да се не могу сложити. Личе кошмару. Може ли се испричати бол за изгубљеним бићем које си толико волео? Неке туге толико су личне и само твоје да их љубоморно чуваш као да би их дељење са другима умањило. Многе емоције сам себи ускратиш. И тај Бог, на кога хулиш... Можда те само припрема за тренутке у којима ћеш бити препуштен сам себи? Сами се родимо и све што успут добијемо је поклон. Он нам га је дао, има права и да га одузме.

Сахраниш бол свесно јер ће те његов дух прогањати, мучити преиспитивањем, кривицом. Никад се за лепе ствари не питамо да ли смо их заслужили. Несреће покрену ту лавину гнева, огорчености на властито биће. Ниси био јак, способан, да се ухватиш у коштац са невољом, долијаш јој, окренеш тај котач судбине у другом смеру. Зато је најлакше свој зао удес сахранити с губитком. Највећи губици се ћуте. Никада ниси видео човека који има жеље и снаге да нашироко разглаба своју тугу. Ваљда је то проткано и дозом сујеверја, да је тужбалицом можеш призвати, поново.

Сећања су највећи терет прошлости.

Тамара Ђорђевић

ИНСТАНТ

Лубрикант за моментално овлаживање. Апликације за лако упознавање. Минут пире. Брзо читање. Мини серије. Клик до посла.

Док ја своју инстант мисао жваћем и растежем, пљујем, па враћам. Лепим је и вајам прстима.

Трансформишем и пакујем у најкраћу, кратку причу.

Живко Ђуза

ФЕБРУАРСКА ЖУРКА

Мишеви лудују, безбрижно коло воде. Мачке су дигле шапе од њих, имају преча посла.

НЕЗНАЊЕ

Е јесу ови Људи! Не виде ништа, ни оно што им лети испред носа! Идем ја тако, прате ме благи јесењи ветар намирисан жутиим мирисом сувога лишћа, топли зрак наше звезде и заборављено перо ласте. Људи то не виде. Обојена сам лаком добијеним од Невидљивог човека. Офарбала сам и своју метлу. У косу сам уплела суво лишће старог ораха. Шушка и греје, крза се при сваком мом кораку и мирише горчином туге за зеленим. У дуге увијене нокте сам забола последње бодље касно расцветане руже коју сам у свом лету померила, не бих ли опоменула жену да је убере и њоме замирише последње дане михољског лета, али шта она зна? Ништа! Не види она даље од мреже на прозору која није ни близу мрежи којом хватам изгубљене душе и залутале следе мишеве крадљивце пропуштених снова. Спремна сам да пролетим и донесем страх којим се беспрекорно служим. Кажу да не постојим! Шта они знају? Ништа! Спаљивали су ме безброј пута, стављали на стубове срама, везивали конопцима или ме бацали у ледену воду јануарских река. Нису ме уништили. Постојим. Летим кроз јутарње магле, досежем врхове планина и дубине равничарских река, додирујем крајеве велова заљубљених девојака, дарујем добро, дарујем лоше, бришем трагове устајалог ваздуха учмалих подрума и играм се са малим таванским пауковима. Плашим људе, шкрипим

и завијам кроз пусте ходнике старих замкова и малих кућа. У свему видим лепоту тренутка. Умем да будем пакосна, подметнем ногу лепотици у високим штиклама, смејем се кад се штикле искриве. Не зна она ништа. Могла бих низати своје доброте, али морам да будем зла, да се поиграм с овима што су се обукли у чудне хаљине, па мисле да личе на мене. Али шта они знају? Ништа.

ДАНАС ЈЕ ЛЕП ДАН!

Аутобус којим сам се враћао с посла био је, као и обично, препун људи, који су ме ту и тамо гурали и то је додатно појачавало моју нервозу. Одједном сам чуо дубок глас из предњег дела аутобуса: „Данас је диван дан!“ Ко би могао да буде овај човек да му овај облачан и кишан дан и, у овом аутобусу пуном људи, изгледа прелепо?

Покушао сам да га видим, али ме је огромна гужва спречила у томе. Једва сам чекао да дођем до своје станице, изађем из аутобуса и побегнем из овог створеног нереда. Стигао сам до своје станице. Почео сам да се „пробијам“ кроз гомилу и стигнем до излаза. Изашао сам из аутобуса... и уместо да ходам, стао сам.

Радозналост ме је нагнала да видим човека који сматра да је овај дан леп. Окренуо сам главу и видео човека са црном брадом, црним наочарима и белим штапом у руци. Био је слеп. У том тренутку осетио сам сажаљење... не за човека, већ за себе.

Створитељ ме је срео са слепцем да прогледам. Видим, да понекад, иако ствари крену наопако... иако мислим да је све црно и јадно, свет је и даље леп. Пожурио сам кући, и једва сам чекао да се састанем са својим најмилијима и да им кажем да је „данас леп дан!“

Милан Ђушић

СТАРА КОКА

Мало јато кокошака и међу њима једна која је нарочито лепа. То је шанса. Узимам јој лице и навлачим на своје. Ја сам кокошка. Зовем се Кармуш. Најлепша сам. Досадило ми је да ме нико не воли. Од сад има сви да ме воле. Све коке има да ме воле и све свиње има да ме воле, и пси и мачке. Нарочито мачке! Та грозна створења што гребу и цепају завесе, преврћу шерпе са млеком. Ја сам другачија. Ја сам добра, лепа, поносно врцкам по дворишту и глумим да кљуцам. Да, да, сви ме гледају са завишћу. Ох, да ли је то газда узео секиру? Зар се опет оптимизам претворио у заблуду

Драгиша Ераковић

НА КРАЈУ ПУТА

Дошли смо до краја пута. То нас је чинило срећним. Оно што смо радили успут није за причу. Није ни за сећање. Најбоље би било да се заборави... Ако се може.

Љиљана Живковић

У РАТУ НЕМА ПОБЕДНИКА

Замке вечитог незадовољства. Фото-старење коже. Обично чезнемо за скривеним шећерима. Узнемирено је прелетао очима преко новинских наслова разбацаних око гранатираног киоска. Као дете је с родитељима пролазио променадом. Црвени киоск је радио, продавац љубазан. Отац би куповао цигаре, сад само још сећање.

Полуострво непреводивог назива. Бранио га са својом четом, а све изгубљено, већ одавно. Горчина, умор, ишчекивање, страх. Само... то нису били непријатељи.

Шта ће бити с његовим родитељима? Хиљаде људи је нестало, јер су им синови дезертирали.

Искрали су се у двама групама, по петорица, полако су напредовали према непријатељским положајима. Спас. Нормала. Напокон.

КЕКА АНА

Нова Година, мирис цимета шири се са стола, на њему тацна са медањацима преливеним растопљеним шећером. Мисао ми бежи ка давном детињству.

Летње је поподне, кека Ана, рођена сестра мог деде по оцу, погнуте главе, иначе она је била стара и погрбљена и није била у добрим односима са својим братом. Долазила је код нас отприлике два до три пута у години. Радовали смо се њеном доласку, њеним причама и малом али великом поклону. Кека Ана нас троје љуби, из своје цицане кецеље вади уштиркану извезену салвету. Полако је пред нашим радозналим очима одмотавала мали завежљај. Шта је унутра? Мирис цимета одаје да се ту крије нешто слатко. Три медањака преливена растопљеним шећером! Узимамо овај вредан поклон и дуго га држимо у руци уживајући у мирису и његовом правилно округлом облику. Стид нас је да га загриземо, како не бисмо показали своју велику жељу за његовим опојним укусом који се дуго памти. Мама доноси на тацни две шољице кафе и тек тада на мамин наговор а кека Анино задовољство, медањаци полако нестају у малим залагајима...

Илија Илиев Струмјан

НИСУ

- Нисмо више једно – рекао је и отишао.
- Нисмо – потврдила је и пригрлила децу.

ШУМИНКА

Киселина стомака наружи Богданов једњак, језик и зубе. Исповраћавши се, рукавом је обрисао усне и наставио да корача стазом. Одједном осети топлоту на врату, као да га нечији дах помилова. Хитро се окренуо. Иза њега ничег не беше. Само месечина и 'ладна шума која опкољава пречицу из кафане.

„Морам да баталим пиће“, рече Богдан и шаком протрља чело.

Окренуо се назад да настави ход ка кући, али га овај пут није поздравила само месечина. На путу, обасјана бледом светлошћу са неба, беше висока црноко-са девојка. Носила је танку белу хаљину кроз коју је Богдан могао да види сваки набор њеног зрелог тела. Језа му се успузала уз кичму – да л' због танке хаљине на овом леденом ваздуху или због њене изненадне појаве, није знао. Дрвеће крену да спушта своје гране, као да се клања. Девојка закорачи босом ногом. Сваким кораком је одузимала део своје лепоте. Први корак и чврсте груди омлитавише. Други корак и кожа ногу и руку се набрчка и опегави. Трећи корак и некад дивно лице постаде избраздано, а пуне усне се повукоше и открише велике труле зубе.

Богдан врисну и крену да бежи. Није прошао више од три корака, *њена* три корака, а нога му запе о неки корен. Полете ка земљи, а очи видеше камен наместо јастука.

ПРИЧА БЕЗ ПРИЧЕ

Не, нећу да ти причам о рату.

Могу да ти причам о немоћи, ужасу, празнини и трпљењу. Покушајима прихваћања да више немам дом.

Да се с факултета враћам негде на спавање и ништа више.

Да немам пријатељицу с којом сам се играла од прескакања ластиша па док нисам отишла. Да она мисли да сам је напустила.

Да тешко дишем јер не удишем морски ваздух.

Да дуго, дуго тражим море гледајући кроз непознате прозоре.

Да и даље видим сестру и себе како не смемо да се загрлимо и утешимо јер ћемо се распасти.

Да осећамо притисак беде која и има везе с поседовањем неке имовине, а опет и нема везе с тим.

Да, ја брбљивица, весељак, увек с исцртаним осмехом, постајем ћутљивица, особа без много речи.

Да сам сломљена због спознаја да дома и целог тог живота више нема и то само зато јер мене нема тамо.

ПРИЧА СА ЕПИЛОГОМ

Он је већ ухватио кваку од улазних врата. Задржала га је са терасе.

„Гледала сам пар голубова. Љубили су се и чистили перје једно другом... Питала сам се да ли смо се ми волели тако, некада...?”

„Још увек се волимо.“ одговорио је.

„Да ли си ти мој голуб?”

„Да.“ пришао јој је и пружио руку да је загрли.

„Онда лети!“ гурнула га је са терасе.

Епилог:

Јата голубова су се скупљала на улици више од два сата и јела пшеницу из две кесе које су се разбиле о асфалт падом са 11. спрата, исто као тело мушкарца који их је носио у џеповима да храни голубове у парку као и сваког јутра. Полиција скоро три сата није могла да однесе тело и био је застој саобраћаја у већем делу града.

БИТКА

Надао сам се и радовао овом дану. Правио планове и замишљао тихе радосне светковине по добрим вестима. Одлагао његов почетак дугим бдењем у постељи. Започео га скромним, срдачним одразом у огледалу пред полазак. Прве салве, око једанаест, биле су добар знак. Битка је почела готово необавезно. Расположење је надишло конкретну прилику. Били смо опијени лепим даном и добрим знамењима. Заспали смо. Препознао сам знак после ког је било јасно да је тај дан за пораз, а не за тријумф. Сенка једног усамљеног дрвета на пропланку била је уочљива чак и издалека. Неко је приметио силовит небески јуриш сокола који је стизао малу, стреловиту птицу. Зла коб комадала је остатак дана у низ узастопних пораза.

Добре вести ипак нису изостале. Момак сељачког широког лица приђе мом посиљном, такође сеоском момку.

– Отац ти је оздравио! Крава отелила! Касна киша спасила је раж!

Посилни се тресао од толико добрих вести. Свет се рушио, прилике комадале, нада гасила.

Два сеоска момка од срца су се радовала добрим вестима.

ЋУЗА

Зачудо, гроб који сам тражио сада се налазио готово у самом средишту тог упокојеног простора што ме прилично изненадило. Чинило се као да су сви ови нијеме и глухи свједоци бившег живота похрлили ка Ћузином гробу носећи, на већ расточеним леђима, свако свој тешки, камени биљег. Послије проширења гробља и ограда је морала бити помјерена тако да је Ћузин остао тамо гдје је и био, али сада унутар поприлично високог каменог зида. Осјетих како ми на лицу заигра смијешак.

Живио је међу нама, а као да и није био наш. Није имао никога нити га је ико сматрао својим. Био је далек и недодирљив док се, као какав ухода, у свако доба дана провлачио кроз неку од наших улица. Кад је напуштао свој град, понашао се као странац који је у њега случајно и сасвим накратко свратио.

Неку годину иза посљедњег рата изненада се појавио и изазвао прави метеж и невјерицу. Многи су хтјели поново видјети тог отпадника који је својим животом завирио на ону другу страну границе свијета и вратио се жив и здрав. Сада, кад је поново био међу нама, град га се почео плашити. Највише они који су га све ово вријеме хтјели заборавити, а никако у томе нису успијевали.

Умро је ненадано. Као сви они који читавог живота скривају своју болест. Покопали су га изван огра-

де гробља, тамо гдје су сахрањивали луталице, бескућнике и пустахије који се нису плашили ни Бога ни жива човјека.

ИЗНАД СВЕТА

Немоћ је превладавала Хаклеровим телом. Ум се борио са душом. Успео је да изустити још *бона морс за мене*, пре него што је издах однео посвету.

Камен паде са срца као на папир суза.

Пред Хаклером прохуја граница свемира коју крилоног пролети. Освестио се негде далеко. *Иза кулиса васионе?*

Наше бесконачје величине је фотона овиченог у зеници азурног ока. Честица омеђена милионима светова и дензитета. У копреном, безименом бледилу које људи желе да спознају. Против је око 40 одсто припадника расе. Тас превагну. Људи одлучују да пређу границу. Вакуум се испуњава...

Антиматерија? Не, нултитрон?

Плазма се изобличава. *Тмина нас попут чврсте гумице орно брише...* Свака боја нестаде за трен. Црвена, плава и жута постадоше измешане, црне и сиве. Све ишчезле у бујици. Растопиле се.

Нас је све мање, и мање... Наш микрокозам нестаје.

Човек учи болно споро.

Зашто је наука важнија од истине?

Бато Јевтовић

ЈЕДАН ПСИХОАНАЛИТИЧКИ ОПРИЧАК О ЛЕПИМ БЕЛИМ ТРБУСИМА ЖЕНА

(За Флоранс)

„Када год морам некуда да збришем, да однекле хитро утекнем, када год трбушна се моја пречага узнемири, или осети да би је могле преплавити сета и чамотиња, или, рецимо, када се уплаши да би због мог некаквог моралног преступа имала да се, у потрази за напитком утехе, обрете у каквом хладњикавом винском подруму, полетим, докторко моја драга, да спустим ове моје црте лица на бели женски трбух, на тај јастучак, удобан до бесвести и натраг, на његов беласави албедо, сав мекотан и љуљушкав, хитам да положим тај свој умушени профил на нешто што омамљује попут лаког седатива, или, пак, смирује попут некакве умилне матере, дибидус нефранцуске и неенглеске, а чији би плексус, канда баш сад, овде негде, у суседству, почујте и Ви, да се подмести под бепчетов плач.“ „Као Ваша психоаналитичарка, саветоваћу Вам да се позабавите стихотворством. На менталном плану, гарантовано, бољираћете.“

Гордана Јеж Лазих

РЕТОРСКО ПИТАЊЕ

Годинама након одбегле пандемије пред вратима Друштва за културно таворење делиле су се маске са цитатом: „У ћутању је сигурност“. А у писању?

УЈЕД СУДБИНЕ

Говорили су да је миљеник судбине завидећи му на лепој жени, раскошној кући, уређеном имању и дивном синчићу. Он би увек самоуверено одговарао да је миљеник рада и одлучности. Судбина је изговор слабих, мислио је.

Седео је у хладу а реч *судбина* врзмала му се у глави. У том га трже јак крик који долази из грма. Јурну стрепећи за сина. Виде страшан приказ, његов син у змијском леглу са крицима који парају небо. Схвати да је потпуно беспомоћан. Полете ка кући по пиштољ. Јурећи да сину скрати муке. У очајању крикну, ујед судбине!

РАСКА

Одоше голубови високо летачи. Стриц их је га-
јио. Погледи у небо. Мој стриц и ја. Стрина код шпо-
рета.

Питао сам се у позним годинама, откуд ја тамо.
Млад брачни пар, заљубљени.

Ал' има неко дете из родбине. Тражили да будем
и код њих.

Прође скоро шездесет година. Стриц умре. Рас-
ка остаде. Оста она „пола“ да оксидира.

Сви који је знамо волећемо је и посећивати, а
њени најближи ће је и чувати. Ваљда смо нешто нау-
чили.

А то двоје добрих људи, имали су среће што су
се среди, Или је суђено.

СРЕЋА

Данас сам баш срећан. Нисам сигуран зашто, али сав блистам.

Ишао сам до Атине и погледао мени драгу плажу Океанис. Бацио сам поглед и на брда изнад Атине, посебно на онај део где је једна велика купа, стена, шта ли је, а око ње зграде. Гледао сам то из далека и није ми баш јасно шта је то у ствари.

Скокнуо сам онда до Лондона да видим какво је време. Увек се сетим боје Темзе, али и наших река које су ипак плаве у односу на Темзину суморну боју.

Сетио сам се да погледам Лос Анђелес и какво је време. А онда сам отишао и до Канаде.

На камерама у Београду је било кишно, а на Новом Београду је сијало сунце. И у Суботици је било лепо време.

Прочитао сам шта има ново у мом граду.

Стигла је порука на мобилном. Вибер. Sticker. „Дођи на кафу“. Стижем.

Искључио сам компјутер. Нову причу ћу написати касније. Или сутра. Написаћу је сигурно.

СТРШЉЕН. У ТРАВИ

Данима стршљенови надлеташе изнад сијалице у кухињи, ходнику, на тераси, исписујући своје врти-кругове, непогрешиво играјући свој плес. Са страхопоштовањем посматрам једног најупорнијег заробљеног у своје божанске летове како се неопрезно спушта на под. И ту видим шансу, посипам га санитарном зелене боје и успевам у науму елиминисања. Посматрам стршљена како се бори за живот безуспешно покушавајући да узлети до престанка муцања тог сада беспомоћног бића у светлуцавим зеленим капима санитарна. Сутрадан после тог догађаја на чесми сам пумпала воду и приметила сам у капљицама воде по зеленој трави стршљена који као да је говорио телепатијом: Зашто си ме убила, ја сам тебе штитио и само сам желео да се напијем свеже воде, овде сам само по воду долазио. А види ме сад у капљицама зелене траве, зато не иди боса, ми смо свугде и безопасни смо, само у самоодбрани пружимо отпор.

Као да СТРШЉЕН говори. Тај мали занесењак заљубљен у вреле дане, у капљице воде, тај извор живота. Божанско мало беспомоћно биће, које без устручавања долеће пред наше куће и као да има компас, иде својим зацртаном путањама и никог не дира сем у самоодбрани, бржи од своје сенке и бистре сузе покајања коју је успео да измами.

КАВЕЗ

Зној нам је лепио прашњаве униформе за кичму. Ноћ, без месечине, згушњавала се око нас, али је капетан настављао. Нашао бих то село и жмурећи, рекао је. Скоро смо се саплели на прву кућу пуну рупа које настају само од најсуровијих сила: воде, ветра... артиљерије. Ишли смо даље, стазом ограђеном жицом, која је делила срушено место. Тишина нас је стезала, газили смо кроз њу што мекше. Ничијом земљом. Ничији људи. А онда смо зачули звуке. Шушањ. Пуцкетање гранчица. Освртали смо се око себе ударајући леђима једни о друге упирући пушчане цеви у обе стране села. Дисање. Комешање се смиривало. Облаци су се, као завесе на позорници, лагано размицали показујући пун месец који је као рефлектор осветлио обресе поред ограде. Сјајне очи. Уши, крзно. Њушке. Перје. Са спољашње стране жичаног пролаза, немо су нас посматрале домаће животиње. Дошле су да виде људе. Своје људе.

БУДИТЕ СРЕТНИ

Ако сломите ногу – а доктори вам је не одсеку!

Ако имате проблема са чиром – а доктори га не изваде!

Ако вас боли стомак – а доктори не одстране црева!

Ако добијете лек против једне болести – а од тог лека не добијете још пет других болести!

Ако добијете наркозу – а после се пробудите!

Ако вам се жена порађа – а не продају ваше дете!

Ако имате операцију – а не изваде вам неки орган за продају!

Ако вас докторица прими – јер жене презиру болешљиве мушкарце!

Будите сретни!

Неда Ковачевић

КОНСТАНТИНОПОЉ – ГАЛЕБОВ ГРЕБЕН VIA ТРИ ЛИСТА ДУВАНА

У „Три листа дувана“ испио је кафу. Горку, јаку и густо умућену, као његова осећања.

Ступа на улицу.

И у хук трамваја, закорачује.

У раскрижје шина на углу Александрове и Милоша Великог.

Клизе сузе му низ образе.

Мој Београде, како да одем, а опет да останем?

Одоздо, из Милоша Великог, полако пење се трамвај.

Такође, из смера Дечанске, други.

Шестица и Тројка. Откуд овде Тројка, кад она из Краља Милана скреће...?

Он леже на сред раскршћа, на шине и шири руке.

Све гласнији хук и звона трамваја пале му отворени длан.

Та непрекинута оса Константинопољ – Галебов гребен.

Оса његовог живота.

ЈУТРОС МИ ЈЕ АНА КАРЕЊИНА СКУХАЛА КАВУ

Дирнула ме Анина судбина. Расплакала сам се већ на балу. Кити је, ни крива ни дужна, почела одрастати. Вронски је подјетињио наскроз.

Карењин се одао свеколиким пороцима и завршио у убожници. Само је Левин остао чврст и стамен. Купио је запуштен ранч у Монтани и до краја живота узгајао нојеве.

Ана се није бацила под влак, већ је отворила приватну књижницу и уживала у дружењу са писцима постмодерне.

Једном јој се један почео удварати па је изгубила живце и објавила збирку пјесама.

Доли се развела од Облонског и заљубила у Нору Хелмер. Убрзо су отвориле ординацију за психолошку помоћ самосвјесним женама.

Онда је Emma Bovary потрвала све своје љубавнике и повукла се у самостан гдје је у миру везла над-столњаке и израђивала Лепоглавску чипку.

Јудита се објесила након што је одрубила главу Холоферну. Пенелопа се прославила у гласбеном спектаклу „Звијезде пјевају“.

Марија је, из чиста мира, прихватила понуду пријатеља, отпутовала на Хвар без везе и замало ушла у Еуропску унију усред туристичке сезоне.

МИНИСТАР

*Лако је са коња пешака пожуривати.
Украјинска пословица*

Уобичајено јутро у Београду. Град је почео да живи пуним плућима. На аутобуским и тролејбуским станицама неописиве гужве, уобичајене псовке, а и понеко кошкање.

Један аутомобил се, уз шкрипу точкова, једва зауставио на прометној раскрсници у елитном делу града, иако је на семафору било упаљено црвено светло. Путник на задњем седишту се због тога није много узбудио, навикао и на много већа узбуђења. Уосталом, управо се враћао са напорног „службеног“ пута. Био је то један од оноликих министара у Влади, за кога није било сигурно да зна које министарство води. Уосталом, то и није било важно, пошто се зна ко све нас „води“.

Зазвони министру мобилни и он, саслушавши саговорника, одбруси:

– Шта има да се буне? Фале им аутобуси? Нек крену раније, па ако пропусте један, доћи ће други и неће закаснити на посао!

СМРТ МОЈЕ МАЈКЕ

Врело августовско јутро.

„Хајде да устанемо, шест сати је, имам седницу у десет“, рекао сам мајци која је спавала у својој соби.

Без речи је устала, тешким али брзим кораком отишла је до трпезарије и села на њену столицу. Руку је пребацила преко наслона, другу спустила на сто. Окренуо сам се и пошао да скувам кафу, али сам погледао према њој. Спустила је главу на груди, а рука је клизнула са стола.

„Није ти добро?“, чучнуо сам пред њу. Није ништа одговорила. Узео сам руку и подигао је на сто. Хладна.

У соби глува тишина. Клекнуо сам пред њу. Мук. Није ништа говорила, није дисала, није је више било. Отишла је.

Назвао сам хитну помоћ и рекао: „Моја мајка је управо преминула“. Рекао сам адресу. Остали смо сами нас двоје. Остао сам сâм.

Алиџа Куберска

НОВА КОШУЉА

Нова кошуља кошта веома мало. Можеш купити неколико и одмах избацити. Европа тоне у смећу, Азија у сузама. У Бангладешу деца тешко раде у загушљивим халама, привезана невидљивим ланцима за кројачке машине. То беда гони на патњу. Треба ради-ти до задњег даха, да не би умрли од глади. Колико може бити вредна та кошуља?

Превела с пољског: Олга Лалић-Кровицка

РИБА, ЖАБА И ПАС

То је избетониран канал испуњен водом / (У декоративне сврхе) / Дугачак метар, широк пола метра / Дубок двадесетак центиметара / У ком клонуло пливутају рибе (једва се померајући)

Са његове једне стране је ресторан / (Где нико ни не примећује рибе) / Изнад је озидан, малени брег / Одакле се жабе бацају у воду, а потом се пентрају на траг

Успут је шеталиште, врви од људи / Млади пар брижно (попут детета) носи псића обученог у купаћи

Мене обухвата најпре осећај тескобе, потом чуђења и напослетку збуњености и преиспитивања / Јер ја сам некако појмио да Риба означава слободу / Пас, између осталог, тежак живот / Док Жабу никада нисам опажао као господара двојних сфера и могућности / Сада ми је јасно да су ми поставке (као и ово време) погрешне

ОГЛАС

Ванземаљци почели да нас посећују. Сасвим је јасно да су видели оглас: „Продајемо или изнајмљујемо половну планету, потпуно ратно опремљену и спремну за коришћење. Становници су гратис уз минимално одржавање. Доступно централно или нуклеарно грејање. Предиван поглед на Месец, звезде, смог и радиоактивну прашину. Озонски омотач је доступан уз ситна оштећења, која се могу санирати уништењем индустрије. Звати после пандемије. Влада из сенке”

ПРИЧА ОД СВИЛЕ

Господин Симеон Јаук, чувени биолог, седео је за радним столом у својој кући број 32 у Улици старог дуда и пажљиво ређао фотографије. Пратио је развој свилене бубе, тог чудесног бића чијим се особинама могао похвалити и његов битак. Покушаће у кућним условима да узгоји бубу и присуствује чуду рађања танане нити.

Ауто се зауставља испред капије са бројем 34. Човек за воланом добио је од љубавнице свилену кравату са извезеним лептиром, али одлучи да је не уноси у дом како не би изазвао сумњу супруге. У последњем трену умотану је стави у шимшир, нека је ту до сутра.

Самац из куће 36 тумара пустом улицом. Сумрак је. Усамљен, несрећан, толико да је почео да прижељкује своју смрт. Одједном, у зеленом жбуну примећује нешто сакривено. Кравата. Свилена. Вез у облику лептира на њој. Обасја га зрак залазећег сунца. Насмеши се лако, узме машину и стави у свој џеп. Добар знак, помисли.

Господин Симеун Јаук свира на гитари и тихо пекуши својим свиленим бубама. Човек и жена из броја 34 вечерају. Самац стоји испред огледала и уз осмех везује свилену кравату. Ноћ је као свилопреља, дудов свилац који танким нитима обавија Улицу старог дуда. Спокој влада. Сутра је нови дан, помислише сви. Чују се звуци гитаре.

Зоран Љубичић

ЗАКЉУЧАН

Између нас су петора врата, сва затворена. Ипак, његова зеница, попут зрака светлости, продире кроз све кључаонице. Не помаже ни када ставим старинске, гвоздене кључеве у отворе.

Мој син је одавно напустио своју собу, али његово око се још увек нада.

ДЕВОЈКА БРОЈ 82

Хиљаду деветсто осамдесет друга. Двоје заљубљених младих последњи пут заједно. Концерт Атомског склоништа, албум *Ментална хигијена*, Серђо пева. Њени родитељи се спремају на селидбу у други далеки град. Уживају у музици, све је савршено, држе се једно уз друго и певају, вриште. Нису свесни расанка.

После четрдесет година успостављају контакт. Он иде у њен град да се виде. Она стоји на договореном месту и чека га. Прилази, препознао је, поздрављају се. Шетају, причају, седе, додирују се рукама. Почине да их боли тих изгубљених четрдесет година. Дан пролази, не могу да се раздвоје. Смеју се, плачу, ћуте.

ЈЕЗИКОВАЊЕ

Сваки пут се изнервирам када чујем од моје деце: „Знам, само не знам како да ти објасним!“ Како онда зна да зна?! Сличну муку дели моја пријатељица која замера својој ћерки шипарици што не чита више. Него када јој недостаје реч да каже шта је наумила, она је измисли на лицу места.

Неки дан је мала, у намери да опише шта ради блогерка коју прати, рекла да се бави балетарством. Мајка је грди, али се девојчица уопште не узнемирава. Напротив, победоносно изјављује: „Схватила си шта сам хтела да кажем? Довољно, језик томе служи!“ Практично, нема шта. Млади економишу са говором као са другим природним ресурсима, јер су их старији потрошили. Зашто да губе време, ако могу да сами именују оно што им затреба?

Кад размислим, историја књижевности открива да су нове речи правили највећи писци и да се управо то сматра њиховом заслугом. Нас су убедили да се лепо изражавање учи усвајањем онога за шта је неко рекао да је правилно. Новој демократији нису потребна правила.

МАГНОЛИЈА

Ако би се којим случајем моја бака претворила у цвијет или дрво, била би тада – магнолија. Или дрвена ружа, како сам као клинка имала обичај рећи. Њен цвијет, мирисао ми је на лимун. Важно је знати да је магнолија осјетљива на вјетар. Могли сте је пронаћи у Кини гдје се садила у царским вртovima или поред храмова. И у Озренској улици. Магнолија, па прозор моје баке. Кроз густу завјесу извирује на пут хоћу ли коначно стићи. Једна мачка, њен је делегат и ево је мени у сусрет. Ко зна како је осјетила мој долазак? Увијек сам носила књиге. Мислим да их није вољела јер књиге нису живот. Мене су често одвлачиле. Можда јој нисам била довољно стварна? Потпуно друга питања је имала за мене. Вјерујем да се није радовала мојим путовањима, али јесте мени када бих се враћала. Невјероватно је како би се сваки пут озарила. Често сам путовала у Бањалуку у један станчић у близини Музичке школе. Задњи пут, стала сам на праг и гле: магнолија! На радију је текла пјесма Кемала Монтена: Дуње и колачи миришу, миришу... Једне зиме бака и ја смо оставиле колач да се хлади и лапио га је пас. Смијале смо се томе. Њу сада исцртава бијела јутарња свјетлост у неким далеким вртovima. Ови редови, знам, ништа јој не би значили. Нека! Држим ногу да се не затворе врата и провирујем у сјећања. Толико вољена.

Данко Б. Марин

ЉУБАВНА ПЕСМА

Преуморна се вратила дому, слатком дому. Утишала је музику.

Појачао је звук да би уживао у песми коју воли. Искључила је музички уређај. Укључио је и појачао. Звала је полицију због насиља: брачног насиља.

Ангажовао је два адвоката. Једног да га брани због насилништва у браку, другог за развод две деценије дуге законске љубави.

РАДОСТ

Вашар је у нашем граду. Киша мало квари атмосферу, али вашар траје — како год. Продавци сваштарства су ту. Купци којечега су ту. Деца се радују рингишпилу, шећерној вуни, могућој куповини неке играчке. Ипак, највећа је њихова радост могућност за изненадни сусрет са васпитачима и другарима из вртића и школе. Следе загрљаји и блистава насмејана лица, уз коментаре шта је ко видео, купио и доживео...

А чему се ми, такозвани одрасли, радујемо?

Где је нама та искра радости толико снажна као у тим малим годинама?

Зато би требало да кренемо у тренинг. Себи задамо задатак да се сваки дан нечему јако радујемо и онда временом појачавамо дозу радости. Нека нам искра радости постане као сунце живота.

Радујмо се поклону.

Живот је поклон, уживајмо у радости живота. Пробудимо дете у себи и радујмо се једни другима.

КРВАВИ ВАЛЦЕР

„Распореди се у групе по двоје“, одјекнула је команда и парови су већ почели да се формирају.

Јован је ухватио за руку свог пара.

„ПЛЕШИ!“, нова команда је је запарала ваздух.

И плесали су. Он и непозната девојка, и сви остали парови.

„Припреми се, нишани... Пали!“

Сви парови су попадали, а са њима и Јован.

„Уклоните лешеве. Припремите следећу групу“, стигло је следеће наређење.

За то време војници су уклањали беживотна тела управо стрељаних. Да је било по стандардима који се свуда примењују, сви би били само постројени и сређени по кратком поступку, али капетан је сматрао да је то досадно па их је мало изменио. Затвореници су стрељани док плешу.

НА ИВИЦИ ПАДА

Ципови мог детињства драстично се разликују од ових данашњих. И по изгледу, и по власницима.

Данас су статусни симбол као што је некад био мерцедес, а ономад беху власништво предузећа која су се бавила пољопривредном делатношћу. Боја им је била обавезно зелена. Увек исте нијансе. Сада су у највећем броју црни. Јурили су по прашњавим путевима док овим данашњим одговара ауто-пут најбољег квалитета асфалта. О развијеним брзинама да не говорим. Није за упоређивање. Из ранијих, извиривали су углавном пољопривредни стручњаци, из ових садашњих може само да се наслути ко седи за воланом јер су стакла углавном затамњена. У чему су стручни њихови власници, знају само они. Част изузецима.

Возила сам се и једним и другим. Чар оних првих је упоредив са off-road мото турама. Скаче адреналин. На ивици испадања или падања. Ове друге не знам да поредим; не могу да се ставим у власничку кожу ни у мислима.

О паду би нешто могла научити и већина власника гламурозних комфорних четвороточкаша. Пре него падну. Морално и буквално.

ПРИНЦ ИЛИ ПРОСЈАК?

Стајао сам непомично испред врата Орлеанске катедрале, прерушен у фрањевца. Стари немачки туристи бацали су новчиће у малу кутију поред мојих ногу и фотографисали се са мном. Нешто су ми причали, тапшали ме по леђима, али сам ћутао. На крају крајева, био сам мимик, зар не? У року од неколико сати оваквог стајања, имао сам времена за размишљање. И било је нешто. Чак и о ситуацији у којој смо били.

Рената ми је пришла и рекла да ће да купи нешто за пиће, јер је за почетак септембра било јако вруће.

Једва приметно сам климнуо главом. Девојка је отишла, а мене је опколила друга група, овога пута Јапанаца. Био је то прилично исплатив посао, бољи од посла на градилишту.

Превела с пољског: Олга Лалић-Кровицка

ОПРОСТИ МИ КАРОЛИНА

Остало ми је то као једна од горих ствари коју сам урадио у животу.

Била је мала бакица, смежураног лица и на тај бабљи начин симпатична, као неки патуљак из бајке.

Причали су да је луда, да је некад шверцовала робу из Италије, али у суштини нико ништа није знао о њој.

Често смо је терали да говори италијански а она би се само узвикнула: „Formaggio di cazzo!”

Сир од курца.

Звали смо је Каролина. Како се стварно звала, Бога питај.

Ишла је стрмим степеницама ка насељу, лаганим старачким кораком, чуо се жамор неких непрепознатљивих речи. Неколико нас клинаца је ишло иза ње и ја је ухватих за раме, у наступу неке сурове детиње обести и викнух нешто. Она се брзо окрете, уплашеног, готово детињег лица и молећиво завапи: „Не, не, немој!” Дрхтала је к’о прут.

И данас, километрима и деценијама далеко од места и времена, мука ми од себе кад се сетим.

Касније сам ишао, као већ матор, у некој другој земљи на курс италијанског, и нисам био лош, но сам с временом све позаборављао. Остало је само „Formaggio di cazzo“.

Деца брзо уче језике...

ОГЛЕДАЛО

Да сам којим случајем прогонитељ мрачних демона, растерао бих та чудовишта што бездушно кидишу на тебе. Ех, некад си умео трпљењем недаће да побеђујеш. Данас си лако рањив! Бојим се за тебе, мада си и даље чиста срца и безлобан. Наругај се демонима, моли се за спас своје, и душа свих осталих људи. Велика жалост и љутња воде ка странпутици. Истисни горчину, заборави на мучнину у желуцу, помози се Господу, поново осмисли своје живљење. Ниси сам, ту сам ја, твоје друго ја, треба само да ме саслушаш.

Буди јак, као што си био у раном детињству и касније. Заборави на надимак из детињства. Ничији! Свој си, створи своје царство, то је прави пут, свака предаја гора је од било којег беспућа. Научи да се молиш, нека ти вера буде заштита од свих неправди; чекам из дана у дан да завапиш: Господе наш, слава теби!

Извини, видим те као муву између дуплог прозорског стакла. Све док неко не отвори прозор, она ће бити утамничена.

Нисам отворио прозор. Разбио сам огледало. Моје друго ја, па ће без пардона: Извини, видим те као муву између дуплог прозорског стакла.

ДА ЛИ ЈЕ МОГЛО ДРУГАЧИЈЕ БИТИ...

Две се руке држе... топле... дланови им још нови... траже се. Две главе у замагљеном огледалу што представља живот. Табак, финог, чврстог папира а на њему тушем... велико... ДИПЛОМА. А оне две руке се и даље држе. Немају ништа, изузев себе и та два папира испред. Љубав почиње да завија као прегладнели курјак, док џепови се празно изврћу. Руке се опуштају... влажне као да плачу... узимају свако своје, тек да попуне џепове док живот попуњава своју котарицу свим и свачим... пешчани сат безброј пута превртали, да цури испочетка. Илузија тренутка хтела би увек на novo у повоје. Љубав је рањива птица, гађали је из триста шездесет пет пушака, колико их је погодило? Занесе је ветар... стрмоглави се. Преживела, тек да прича да је постојала. Њих двоје одоше без ње... до развода се краће путује него до венчања... А птица тужних очију, остаде на средини... обоје се је одрекли као ничијег детета или човека без домовине. Мора тражити нови дом. И када се сторија оконча, увек остане исто питање... да ли је могло другачије бити...

РАЗЛАЗ

Сретну се два џангризала на улици.

- Зашто си урадио ово а ниси урадио оно?

- А зашто си ти урадио оно а ниси ово?

- И тако се посвађају. Један оде на ову, а други на ону страну.

- И никад се више нису срели.

КАРУСЕЛ

На комоди моје дневне собе стоји један мали карусел. Када се навије, окреће се и чује се мелодија из детињства коју је отац певао...

... Отац је увек деловао ведро, весело, са широким, лепим осмехом на лицу у мом детињству. Међутим, ја сам још као мало дете схватила да се бори са унутрашњим демонима, бригама око пролазности живота и коначности. Над његовом, па самим тим и мојом веселошћу, често би се спуштао невидљиви, злослутни плашт, који је мутио радост, барем моју дечију... Због тога никако нисам волела никакав ни наслућени траг коначности у мом животу, па самим тим ни речи као што су „никад више“, „сад је крај“, нити „лаку ноћ“ и одлазак на спавање, јер би то у мојој дечијој машти била мала смрт. Зато су почињали моји јецаји када су за децу певали песму „Лаку ноћ“ пре дневника. Родитељи би тада журили да угасе телевизор. „Заувек“, „бескрајно“, те, на пример, волим, „живели су дуго и срећно“ биле су моје омиљене речи.

„Каква те колевка заљуља, таква те и закопа“ био је чест израз мога оца у прикладним ситуацијама.

Ето, таква колевка је мене заљуљала...

...Стојимо тата и ја испред карусела на Калемегдану. Чекамо да се заустави, а ја већ вребам белог коњића на кога ћу се брзо попети да заузмем место када се заустави, јер је увек боље на њему него у затворе-

ној кочији, у другом реду неког аутомобилчића или већ споредних смештаја на каруселу. Чекамо док се карусел врти у круг, тата је насмејан, види да сам баш срећна, и рече:

„Сваки дан што проживиш, то ти је ћар”, и надиви онај злослутни, невидљиви плашт над нама, од кога ми се стезало срце:

„Тата, хоћеш ли одмах ићи за још неколико жетона за карусел, да имам када се заустави?”

НА ПРАВОМ МЕСТУ ПРИЧА О ЗИДОВИМА

Тај незаборавни дан сам провео у пријатности и потпуном миру са самим собом.

Ето, догодило се. Једном сам морао стати и себе питати: да ли је све заблуда?

Верујем да јесте и да од почетка није било довољно разумевања ни на једној страни. Биће да смо, свакако за себе, подизали нове, више и дебље зидове и то без предаха, у сну и на јави, таман док се нисмо зазидали у лавиринт у коме смо обојица изгубљени.

Знао сам да нема друге него да себе отворено упитам: да ли је наш однос на кривим темељима? Питао сам и сазнао, а то сазнање је изазвало земљотрес који је порушио и најмањи, најбезначајнији зидић што сам га икад поставио према себи.

Остали смо насамом и – знате шта? Срећни смо и слободни.

Не маримо што се ви ограђујете у односу на нас и сматрате безбеднијим да останемо затворени.

КАКО ОСЕЋАЈУ БЛИЗНАКИЊЕ

Дивна је сестринска љубав. Нема јој правог описа ни мере. Ипак... како је кад су у питању близнакиње?

Кад природа учини што је до ње, оплоде се две јајне ћелије у жене, за мајчинство спремне. Упоредо два бића крену да расту, стремећи ка јединој могућој солуцији, рођењу и даљем живљењу. Шта све кроз живот исто или другачије осете и доживе, ту двојност у себи кад осете? Могу од ње и стрепети, али без трунке помисли да би лакше било без тог слатког терета дуалности... И радост оне друге баш као лично доживљена, наслутити се да. Баш све пиши: пута два! Ту се не упоређује, не мери... увек за двојне успехе моли.

Ова кратка прича требала би бити о једном посебно мучном догађају, а где ћете посебније наћи, него у посебно, мутно ратно време какво се зби тих деведесетих. Збиља се поигра... најстрашнијим запрети... у игри су и сами животи. Интуиција код обе ради иако сте раздвојене по вољи две судбе, појединачно скројене, у једној причи је рат мало више уплео прсте, онако сасвим ненадано.

– Где си сестрице ? Чујеш ли звуке пуцњаве с оне друге стране реке?

– Трудим се да о томе не мислим. Дружим се са другарима музичарима, пером... писањем.

– Да, али ја стално мислим... бринем. Не могу да не слушам вести... Кажу...

– Не брините за нас овде. Кажу да рата бити и неће. Поделиће се све, и народ и територије.

Срце ове близнакиње ипак слуги... говори другачије. И онда се слуге обистине, стиже порука од некуд... са босанске планине о збегу у ком она, близнакиња је.

Дани се претворили у чекање... Ноћи већ личе на море.

Најзад вест: Добро је! Успела је! Чекати треба неке аутобусе, не зна баш ни кад тачно... ни које.

Судбина се често постара за добре, праведне душе, или нешто друго завара траг злу... ко зна.

Исплачу се два пара очију као једне... утишају бол као једно два срца. Запиташ се: Може ли та љубав, заједничким зачећем рођена пребродити баш све... и заједничке радости... туге? Све као да дуплирано је.

Можда свакодневним новим изазовима запрете-на, недовољно некад и исказана свакако је јединствена, на посебној вибрацији дуалности божански смештена. То зна и осећа само близнакиња.

Љиљана Милосављевић

ОДАВДЕ ДО ВЕЧНОСТИ

Окрећем последњу страницу романа. Сунце одскочило. Е, да ми је... вољена душа да донесе осмину бурека са сиром, пољуби и скува кафу, па нека настави да спава.

Одлазим по бурек. Попићу и кафу. Нека спава. Можда ме сања.

ПРОЗОР

И док су други гледали слике и антиквитете, ја сам гледала прозор. Био је то огроман прозор, скоро преко целог зида. Кроз њега се лако могло искорачити у велелепно двориште, на дугачку терасу са балустрадом, поплочану мермером, отмену и патинирану.

Прозор је био оивичен богатим драперијама привезаним тракама по средини. Кроз њега је пуцао поглед на ведро небо и зелена брда.

Некада давно, по огромној тераси ходале су уважене личности свога времена, све сама аристократија, чувени политичари, војсковође, краљ и краљица главом и брадом, Видим их, чујем. Промичу лагано и воде неке важне разговоре.

Прозор широм отворен. Напољу тек понека птица пркоси тишини. Нема никога. Само сени шетају своју вечну шетњу поред цветних леја, по белом камени који су сунце и киша обојили у прошлост. Невидљивим стопалима кушају честице песка, и као живи, удишу чист ваздух са околних брда и мирис чемпреса у врту.

У спокојној летњој тишини, као палата античка под медитеранским сунцем башкари се двор. Кажем вам, ниједно платно, ниједан ћуп не могу да се мере са сликом из прозорског оквира.

ОЧАЈ КОД ДРВЕТА

Зашто сам од дрвета? Некако је пролазно. И запаљиво је, гори. А највише од свега ми смета, боли, што дрво, тако очигледно, упадљиво, нема удахнуту вечност, као камен, к'о стакло!

У смисао опстанка повратио ме је он, на почетку, длетом, касније само брусем, на крају прстима! Само овлаш облизнутим прстима гладио је последње неправилности. Миловао ме је, било ми је лепо, зажелела сам да се покренем. Само, какав би то живот био? Ја без ногу а он здрав! Стално ми је певушио. Такав материјал добијеш једанпут у целом животу; само он је између пуне материје и невероватне жеље да ми удахне живот. Данима је једва јео, ноћима мало спавао, све што је знао, у мене је пренео! Ал' живот ми никако није могао дати, изузев ако то није бесмртно дивљење лепоти мојој, обичног кипа од дрвета. Био је он генијалан, открио је како се лечи очај код дрвета.

КЛИМАКС ДЕМОКРАТИЈЕ

Причало се о максимизацији демократије, а радило се на њеној минимизацији. Време је „цуркало“ (да не кажемо: „цурикало“) и демократија је зашла у године. Дош'о јој климакс (то је ваљда скраћеница од „климаве максимизације“?). Тај климакс доживеће (први) *пик* онда када број гласача на изборима буде мањи или једнак броју народних посланика, односно одборника који се бира!?!

У наредној фази посланици и одборници биће замењени роботима, који послушно гласају исто као и људи, само не врше нужду! А ништа и не једу!

Демократија ће тако бити спасена, макар од самог *демоса*!?! Општење са климактеричном маторком (демократијом) биће настављено, само другим средствима!

Роботи неће јести колаче у скупштинском ресторану. Сви слаткиши биће подељени народу. Јер, као што ауторов афоризам казује:

„Док народне масе једу нездраве слаткише – капитализам их неометан урнише!“

ПРАСЕ

Субота је, у нашем селу је свадба. Удаје се Георгина, једна врло способна девојка, крупна и једра, што би наш народ рекао, као пуце. Младожења код своје куће обавио све обичаје и обреде, па кренули по невесту. Кад су ушли са трубачима, заставама и пуцањем у њено двориште, виде да младе нема. „Где је Георгина?“, пита младожења. „Венчање је заказано у три.“

„Отишла је у комшилук да закоље прасе, сад ће она“, рече мирно њена тетка.

БЕЗ ПОЕНТЕ

Таман кад сам радила ништа, наишла је машинска смена. Један ми је рекао: „Добар дан, учитељице“.

Од тада се закључавам. Ово је библиотека, а не бордел, шта год о њој мислили ретарди, које само још танка шперплоча дели од психолога.

Напомена: Све је ово прибележено у једној организацији удруженог рада, где смо безнадежно седели.

P.S. Нада се на крају појавила. Стигле су јој књиге од брата, али није било времена да и сестру убаца у воз. Била је смрзнута, јер су стигле пензије, па су пензионери навалили у апотеку као нездрави. Наручила је ништа. Без бурека, али с чоколадом. Само им је нађубрила.

КАКО САМ ПОСТАЛА НЕВИДЉИВА

Од како знам за себе, била сам упадљива са својом плавом косом и превише светлом кожом. Није било пролазника који, са чуђењем, не упиљи у мене, док се мимоилазимо. Убрзо ми је то постало оптерећујуће. Још много пре него што сам чула како је напорно познатима да се неопажени крећу улицом, знала сам, на сопственој (бледој) кожи, како су мучни ти нежељени погледи. Никако ми није било јасно зашто је мој неуобичајени изглед, улазница за уличну представу у којој сам баш ја: главна глумица и то неомиљена.

Једна од мојих великих жеља постала је идеја да могу да прођем градом, а да се нико не окрене за мном. Прошло је доста година, док се једног дана нисам осврнула у не баш пуном аутобусу, где сам могла да осмотрим све присутне женске особе. Све до једне, имале су плаву косу. Мода је, неочекивано, донела ослобођење и испуњење мојих снова, коначно сам се стопила са окружењем и постала невидљива. Какво олакшање!

РАЗГОВОР

Отац се попео на таван откривши где прокишњава кров. Био је срећан. Разговарали смо, кратко, слушалицом, као да се разумемо. Сетих се гаврана који је кљуцао кишно место и пре него што је мајка умрла. Све је цурело у кући, кафу смо пили са плафона. Опет ти се глас губи под плаштом кише. Сада те чујем, оче. Антена је крива и крива за све. Ставићеш чеп и ништа више неће падати по нама. Нашао си алеф куће, тачку и број од кога је све почело. У рупи ниси видео прозор, а таван је ближи мајци. Ко ће плакати у кући кад у њој буде живео гавран?

ОДЛАЗАК

„Мама, мама“, често је понављао анонимни младић. Умрла је прерано. Што је више времена пролазило, све је више схватао колико ју је требао. Падала је киша без престанка, ноћ и дан, када ју је довео у Немачку, њеном дому, на лијечење. Хемотерапија им је поклонила готово годину дана, да се виђају, да говоре једно с другим, да се помире. Отишла је прерано. Читао јој је своје пјесме.

КАКО УБИТИ ОРДЕН? ЛАКО!

Покушао сам да за ручак скувам свој Орден за храброст. Није успело, па сам појео само ленту. Онако пресну.

Друга добра вест је да сам коначно добио кров над главом. Дозволила ми општина да велику картонску кутију поставим испод моста. Имам и текућу воду. Дивота.

Гледао сам како шачица прерано остарелих младића маршира. Нисам могао са њима. Моја колица не умеју да корачају.

Они који нису умрли тамо где смо били, умиру сада осакаћени, осрамоћени, напуштени и заборављени.

Данас је баш леп дан. Изаћи ћу на сунце, на то светло живота, поносно ставити своје одликовање на груди, а онда пуцати у орден. Хитац ћу посветити свим евнусима који своје личне ратове воде туђим мумима. Биће то пун погодак.

ПАНДЕМИЈСКА

Конобар је пришао столу где смо седели и затражио ковид пропуснице. Погледао сам на сат, било је близу осам. „Немам, али ћу сад да набавим!“, љутито је рекао Даки.

„Ајмо, да не правимо срање“, рекао сам.

Изашли смо. Маса људи је стајала испред. Киша је ромињала. Кренули смо уз Добрачину. После сто-тињак метара стигосмо до једне радње на ћошку.

„Чекај ме испред, идем по пиво“, рекох.

Ставих маску и уђох. Радња је била празна као и улица. Касирка је немо гледала како из фрижидера узимам два Зајечарца.

Пили смо скривени од кише испод тенде. Тролејбуси су пролазили улицом.

„Све ће нас на крају пелцовати“, рече Даки.

„Немој да мрачиш“, рекох, „још који месец и попустиће, само треба издржати.“

Пописмо пиво, а затим кренусмо узбрдо.

„Ајмо кроз Скадарлију“, рече Даки.

Скренусмо у Страхинића бана и упутисмо се према Скадарлији.

Из ресторана се чула тиха музика. Кроз прозор се могао видети понеки, поносан, двоструко вакцини-сан гост.

„Види овога“, рече Даки.

Бацих поглед и кроз прозор „Два јелена“ видех
Вука Јеремића. Пушио је томпус.

„Јебô га Рокфелер“, рече Даки.

Настависмо уз улицу. Свратисмо до Максија, у
близини мог стана, на још по једно.

Троле су правиле буку, киша је ромињала, из да-
љине су допирали звуци полицијских сирена.

Ноле је трунуо у аустралијском затвору.

СТОГОДИШЊАК

Мати га је позивала да једе, а он се снебивао. Гледао је, од малих ногу, да остане млађим сестрама и браћи.

Ништа се није променило у његовом животу ни данас, када је крепки старчић од сто лета. Једино му недостаје мајка, коју беше сахранио у седмој деценији свог живота.

Пренела му је све мудрости од којих беше имао користи да сачува здравље.

Здравко никада не посети лекара, изузев у време регрутације за службу Отаџбини...

Инсан – хећим, у белом мантилу, након прегледа, с одушевљењем је ударио печат:

Способан...

А тајну дуговечности поверила му је студенткиња Ида Лотрингер, која беше занела срце једног нашег познатог Песника.

Долепршала је на крилима лептира, утискујући му страсне пољупце слатке попут меда.

Шапатом се гнездила у његовој души, док је он хвалио Господа на том благослову...

Светлана Нешић

ДАН

Сив. Тмуран. Суморан.

Светао. Нов. Другачији. Весео. Чаробан.

Дат нам на дар и... другима дарован.

ДАШТАЊЕ

Бели мермерни кип постављен је без постоља. Доноси се блато у кофицама и набацује свуд око њега.

– Како је остао тако чист и бео ако је свуда око њега блато? – питају се после неупућени, незлобиви и ветропири.

– Откуд блато свуда околo ако је он био тако чист? – допуњују теоретичари завере.

ОДЛУКА

Више ми не можеш ништа!

Не смем да подигнем поглед. Бојим се да ћу почети да се бојим. Страх ме је страха!

Зато гледам у своје шаке. Крв која се у лавабоу меша са водом моја је. Пала сам у дворишту. Овај пут сам имала среће, ништа се није сломило. Ни празне стаклене флаше које сам носила да бацим.

Неко ме чува! Да, зато ми више не можеш ништа! Зато имам само мале ранице уместо посекотина које би ми нанеле крхотине.

Коначно подижем главу. Гледам те у очи! Демону, не дам ти се више!

У огледалу видим како се усне криве у подругљив смех. Па ипак, више ми не можеш ништа!

Зоран Николић Мали

ДЕДА МИЛЕ

Све луде коње је зауздао. Много жена имао. Сви су га звали Даскало. До пред свој крај, кад онемоћа, продаде коње, леже и умре.

Само му баба Наталија не опрости.

LA PALOMA BIANCA (БЕЛА ГОЛУБИЦА)

Гледам га како три пута обилази хотел, пре него што уђе. Усамљен је. Када хоћу да завири у његову главу, не могу да разазнам о чему размишља. То је салата од мисли, али уредно сређених.

Воли он моју врсту. Никада не седне на клупу док не извади мало хлеба да нас нахрани.

Ја му још не прилазим, знам да ћу му бити велика љубав. И знам да ће умети са мном да разговара. Знам када ме више не буде, угасиће се светло у лабораторији. у његовој глави.

И оставиће све. Једноставно знам. Зато га још увек само посматрам и пратим, и жалим ове јадне охولة људе који му се подсмевају.

Шта они знају о магији броја три, о универзуму? Шта знају о гађењу на длаке? Шта знају о бисерима, зашто их он не воли? А знају да се смеју! То је зато што су јадни, неуки и прости! Зову га чудак. И шта им смета што он са осамнаест салвета брише тањир и бира шта ће да једе. И воли да гладује, и има осамнаест пешкира у купатилу?! Та њихова проста памет не може да схвати.

Знам само да је он човек из будућности заглављен у овом несретном времену. Гледам га и уживам у његовој генијалности, и спремам ово моје голубље срце да му приђе.

ЕХО

Белило болничке собе, три празна кревета и један у коме је она, моја мајка. Трудим се да задржим сузе, осмехујем се некако искривљено као да није престало дејство анестезије након поправке зуба. Напољу је сунце, милопој птица подсећа да живот има своје законе. „Молим те, чувај оца, знам да није слadak, тежак је и својеглав, али... Другог немаш. Сад имате само једно друго.“ „Мама, шта причаш, како једно друго, све ће бити добро...“ „Не, пусти ме да кажем шта имам. Будите једно уз друго...“ „Мама, знаш ли колико те волим...“ Чврсто сам је загрлила, у тај, тада то нисам слутила, последњи загрљај стале су се неозборене речи, крстарење Ђердапом о којем смо увек маштале, али је недостајало времена, новца, одласци на колаче, шетње по оближњем парку, утехе, маштања и љубав, љубав. Неизмерива која и сада, након две деценије, одзвања вечношћу.

Зорица Обрадовић

ТО ИМЕ

Сложене колористичке структуре. Тродимензионална чиста пластика. Транспаренција и рефлексija. Украдени исказ. Ауторски исказ господина експресивног духа. Оваплоћеног. Преваспитаног. И, са родословом. Цео трг би зазвонио, када би неко, изговорио то име.

Враћа ме у скамије.

ИЗЛАЗАК У ГРАД

„А, хоћемо ли на сладолед? Грло ме више не боли, рекла сам и баки.“

„Саро, прво ћемо нешто слано, а онда ћемо слатко.“

„У школи сам појела смоки, нисам баш пуно гладна. Могу ли три кугле сладоледа?“

„Хајдемо прво на ћевапе, па ћемо продужити у сластичарну *Медина шпиља*. Онда ћемо даље нашим путем, љуље у Кастелу, паркић, музеј...“

*

„Добар дан, добро нам дошли, изволите.“

„Ја ћу, тета Миро, малу порцију ћевапа и спрајт.“

„Мени може средња и кисела вода. Али ћу прво до тоалета да оперем руке.“

*

„Миро, тишу-мишу, Сари иде средња, а мени мала порција.“

„Важи, важи, нема проблема.“

*

„Знаш, мислила сам да нећу моћи појести све, али јесам и баш ми је пријало. Јел' сада идемо на сладолед?“

„Наравно, луткићу, ти нам бираш кугле...“

КАД ПОРАСТЕМ БИЋУ ЛАЈЧАК

Шта да вам кажем, господо новинари, са вашим председником, или то беше премијер, имао сам врло, чак бих рекао изузетно садржајне разговоре. О чему? Па о чему, о следећем састанку. Шта смо решили? Нисмо ништа решили. А и није нам била намера да ишта решимо. Моје је да проблеме и конфликте који су створили ваше вође, решавамо и никад не решимо. Зашто? Па, дозволите, и ја имам породицу, децу, морам и о њима да бринем. Шта бих ја радио осим да решавам туђе ствари. То ми некако најбоље иде. И што је најлепше, нико се не буни. Мој послодавац је задовољан јер, ето, нешто се дешава, нешто се решава и ја то одлично радим. Ваш вођа је задовољан јер некако сматра да сам ја гарант његовог останка на власти. Свакако га у томе нећу разуверавати. Да вам буде јасније – ни лекар не зацељују пацијента у потпуности. И он мисли на будућност. А ви, господо новинари, шта ћете ви написати у својим извештајима за медије? Хоћете ли написати да су председник и Лајчак сатима у резиденцији млатили празну сламу. Наравно да нећете. И ви мислите на себе и своје пре свега и пре свих.

ТРАГ

Лето је мирисало на срећу, на смирај дана у орошеној њиви жита, док у рано вече шетам са мајком крај пруге. Беремо различак који се као небо плави и томе додајемо по који клас незрелог жита. Свесна да је овај мио тренутак непоновљив у сваком цвету, удевам љубав и знам да ће у букету годинама роморити одбегло лето и са њим мајчино постојање, а ја ћу га љубоморно чувати.

И све се понавља сем живота. Опет је лето, брекћу возови, понекад ми се учини да чујем мајчине благе речи и док дишем и молим, враћам и уплићем кроз успомене, све прошло, садашње и будуће волим. Знам, кад бих могла да призовем мајку и овог лета, шетале би истим стазама крај пруге, смејале се и радовале истим стварима и набрале онај исти букет са оновременим различком и класјем које је исто као оно тада, само што у букету, ако га сама уберем, неће бити оне дражи.

НЕШТО ИЗМЕЂУ

Рођен сам на граници Западног и Источног римског царства. Касније је то била граница између Србије и Турске, а и сад је некаква државна граница. Да зло буде веће, то је граница и општина, а и села.

То се догодило на искрају вијека, а ето, чак и миленијума. У једној години сам рођен, у другу уписан у матичне књиге. Због тога нисам поуздано знао кад ћу ићи у школу, у војску, на факултет... Живио сам на измаку социјализма и на почетку неког другог система коме ни данас не знам име. Увијек сам био у дилеми да ли да радим оно што волим, или оно што морам. Није било рационално ни остати у земљи, ни отићи.

Сада сам ни млад, ни стар. Кад нисам на послу, не знам ни да ли се умарам, или одмарам. На изборима не знам ни да ли бих да гласам, или да бојкотујем. Наслијеђено имање не знам да ли да обрађујем, или да га напустим, као и остали. Не знам ни да ли бих да идем у пензију, или да радим још коју годину. Ни да ли ће уопште бити новца за пензије. Кад се разболим, не знам да ли да идем лекару, или да се лијечим како знам и умијем.

Ето, па ти сад живи! Или уживај!

ОН ЈЕ ОНАЈ КОЈИ НИЈЕ

Прошле ноћи сам надмудрила Ђавола. Не могу рећи да ме није изненадио, али брзо сам се снашла и учтиво му рекла да он, у ствари, не постоји. Као образложење сам навела Лајбницову дефиницију зла: да је оно само одсуство добра и да сходно томе не постоји као позитиван ентитет, те да тако ни Ђаво као његово отелотворење не може да егзистира реално, већ евентуално само као метафора. Док ме је гледао збуњено, могла сам у очима да му прочитам питања која се роје а која су тежа од самога Пакла: како је могао од вечности доде улудо да троши енергију на чињење зла кога заправо нема? Како је могао да мисли да постоји ако у ствари нема ни њега самог?

Сетивши се успут да је све замисливо могуће, облетела сам смејући се пар ниских кругова око главе ошамућеног Ђавола, који је већ полако прихватао своје непостојање и губио се у измаглици немогућег. Избројала сам уназад до три и пробудила се. Помислила сам како је то буђење пуно неког чудног самозадовољства. Надмудрити Ђавола! Тек уз прву јутарњу кафу почела сам да се питам није ли ипак он надмудрио мене, пустивши ме да мислим да сам ја та која контролише овај имагинарни догађај.

Драгана Паулсен

ВИКЕНД-ДИЛЕМА

Дал' подићи једру и кренути на југ, или кренути узводно уз прву или другу реку?

Или аутом у једну државу на север или у другу на југ, или обрнуто?

'Ајде, то још и некако. Одлучиш до четвртка.

Него, куда ако изненада добијеш слободно од среде?

Е, то је већ проблем. Немаш ни времена да се сабереш к'о човек.

Шта ти је живот.

БУДИ СВОЈ

Да би спознао филозофију живота, мораш схватити суштину свега постојећег. Прегазити највеће планине... Препливати мора и океане... Уронити у дубоке поноре... Осјетити живот и смрт. Умријети, а живјети и остати постојан, храбар, неустрашив. Бити *сада* и *овдје*, понесен магијом живота. Разумјети и неразумљиво, дохватити недодирљиво и опет остати свој... Мијењати неупотребљиво, предати истини варљиво и слиједити свој пут. Ма какав био, трновит, тежак са пуно препрека, немој се поколебати!

Вјеруј у себе, да све имаш и да ти је све дато. Истражуј непознато и наћи ћеш све оно што желиш! Све одговоре на твоја питања и ако су другима нејасна. Не одустај, истрај! На крају пута чекаће те све оно о чему си сањао и маштао. Сва задовољства јер знаш да имаш све што желиш. То није крај. Све се наставља... Слиједи нови круг...

А живот? Живот је игра, умјетност. Буди сценарист, режисер, сам свој! Немој никад одустати од свог циља! Ако ти одустанеш, ко ће га остварити, запитај се?! Други нису Ти. Они имају своје жеље и своја хтења. Можда те неће разумјети... И не морају. Не постоје да би тебе разумјели, већ да слиједе свој пут и разумију себе.

А ти настави даље! Бори се јер никад није крај! Нема краја. Све се наставља на неком другом мјесту, у ново вријеме. Увијек ћеш трајати. Пут је дуг, обасјан звијездом вјечности. Вјеруј!

РУЖА

Била је то најдивнија питома ружа у целом крају. Ширила је своје латице још од раног праскозорја. Извијала их је пут сунца умивајући успаване листове кристалима росе. Нико није могао проћи а да, очаран том лепотом, не украде бар дах њеног мириса, или не закити себе њеним пупољком.

Сунце је пекло из дана у дан, суша притисла, земља пуцала. Ружи као да то није сметало: и даље је цветала.

Пролазили су људи, много људи. Људи је мирисали. Нико да се сети да је напоји, јер и њој је суша била.

Пуцала је све више земља, жарило је сунце. Ружа свеједно није престајала да мами својим мирисом иако је, ту и тамо, већ почела да се суши. Нико на то није обраћао пажњу.

Пролазили су и даље људи, и даље је брали, и даље је не заливали.

А једнога дана ружи је порасло трње.

Тања Петковић

НАДАН (ПРИЧА О ЉУБАВИ)

Афродита, богиња од свих најлепша, чисту љубав душе носила је у себи.

Нису то била пенушава вина нити распојасане оргије. Она је чезнула праву љубав да доживи. Али, сваки пут вучена је по прабини због тога. Љубав издана или продата за материју, кидали су јој душу. Њене сузе ни Зевс није могао да заустави.

Сада, ипак, појавио се Надан. Није гледао њено извајано тело које је опијало, већ само очи и душу кроз њих. За неуспех више није могла да живи.

СУСПРЕТ

Дуго се нису виделе. Можда је прошло пет година. Можда и више. Сада су стајале на супротним странама улице. Погледале су се и махнуле једна другој. За тренутак су размишљале да ли да пређу улицу и која ће то учинити.

Онда је пријатељица гласно, да би је чула преко улице, рекла – пратим те знам како си, како су ти и колико велики синови и шта раде и то знам. Такође видим да доста путујеш и посећујеш концерте.

Она је одговорила довољно гласно да би је чула пријатељица – и ја такође пратим тебе и видим да си активна, качиш стварно лепе фотографије свога града и са одмора, зато ти увек лајкујем.

Затим је другарица опет махнула руком и наставиле су свака својим путем не поздравивши се. Нису пришле једна другој јер није имало потребе. Шта би једна другој могле рећи а да једна о другој то већ нису знале, пратећи друштвену мрежу Facebook, на којој су биле пријатељице.

ГЛАД

Седео сам. У ствари, нисам сигуран да је баш тако било. Можда је то само сан? Не могу да тврдим. Ипак... Не сећам се да сам устао из постеље и некуд кренуо. Да ли је у тренутку буђења сећање на сан ишчилило? Касније, кад сам се сетио свега шта се дешавало, заборавио сам шта сам у сну чинио.

Разговарао сам с неким. Да, седео сам на каменој плочи... Имам утисак да јесам. Ипак...

Како је то чудно... пала киша, а не кваси.

Био сам испод крошње старог... Око стабла је било жирова. Храст. То је био храст.

Да, сигурно је био храст. Али, како то могу да тврдим кад не знам да ли сам уопште спавао?

Можда је то неко давно сећање на догађај који нисам у целости запамтио?!

Мислио сам на храну! Да ли сам био гладан? Или је у питању нешто друго? Сигурно ћу успети да се сетим кад се пробудим, ако спавам. Или... Боље да проверим, ако се то може проверити. Свеједно, поново сам гладан.

КАПИЏИК

Улица Дунђерског, број једанаест, хиљаду девет стотина педесет и неке. Прошле. Заувек.

Отац нас је увео у наш дугачки улаз, стешњен зидом дворишта Дичића-Јовановића и са доње стране оградом Панајотовића. Бели дуд се ширио уз капију и зид Дичића. Округли шимшири, ужасног мириса, уз Панајотовиће. У дворишту исти такви страшног мириса.

Турска кућа дуж зида иза кога су Стошићи. Отац је кућу, покривену ћерамидом, купио од Лашића. Све породице су стари Прокупчани. Ту поникли одавно.

Брат и ја устрчавамо уз дрвене степенице на доклат, простран, дугачак, дашчани. Подижемо се на сваки отвор без стакла. Треперили смо изненађени том кућом. Врата су нас увела у пуно простора. Трчали смо кроз њега па на доклат. И поново тамо и овамо. Испунили смо се ведрином, задовољством. Кућом. Опчинио нас је доклат покривен, а светао. Са окнима без стакла.

Смиривали се нисмо ни када је отац посекао неколико шимшира. Омрзнутих.

Заробљена кућа оградама, није се слутила са улице. Ми њоме заробљени, једном смо пришли зиду иза кога је живела танка Живка Јовановић, са мужем и врло одраслим синовима. Стали смо немоћни. Не-

што у зиду, на зиду има некакву избочину. Отац нас је нашао непокретне, неме.

„То је капиџик, вратанца у зиду. Кад одавде мора да се побегне тајно, онда се отвара капиџик и улази се у комшијино двориште.“

Шта је требало сачувати од читавог овог турског начина?

МИСТИЧНА ВОДА

Корачам кроз маглу прошлости, измештена из живота у сталном киптању. Стижем на дну воде у тоталној вечности, силазим у бунар себе саме. Не знајући, ја сам се давила, лишена светла. Застрашује ме самоћа. Куда ме води вода? Нигде. Надам се. Чекам да промолим нос, да удахнем ваздух, да се усправим и проходам божанскије. Ништа се тако големо није приказало као дно ваздуха кад се враћам свом почетку. Тишина ће проговорити на нов начин. У дну душе имам други глас. Отићи ћу без челичног бунара када из мене изађе песма, заједно са птицама.

СТОП НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА

Наступили су мир и тишина после свега. Коначно је дошао крај псовкама, свађама, љубомори, пијанствима, тучама и свему осталом на шта се сводио овај несретни брак у који је ступила сувише млада и неспремна, а заљубљена. Више није осећала ништа. Чак ни бол последњег, изузетно снажног шамара од кога се затетурала, ударила главом у сто и скоро се онесвестила док је падала на под. Обузимале су је језа, неописива хладноћа и чудесна, узвишена смиреност. Док је обе руке приносила до грла, одлучила је да не пусти ни глас. Кроз полуотворене капке видела је делове кухињског намештаја, који су полако ишчезавали у белој измаглици.

Стајао је изнад ње лица искривљеног у гротескну гримасу. Исколачених очију, дисао је кратко и испрекидано, низ браду му се сливала пљувачка. Руке су му млитаво висиле поред тела, а крвави нож је реско звекнуо на плочице по којима се полако ширила топла, крвава бара. Посматрао је како јој кроз прсте склопљене око врата у великим млазевима истиче густа, запењена, црвена течност, а са њом и живот, док се из ране на грлу чуло тихо пиштање и кркљање. Затворио је очи, зинуо као звер и неконтролисано млатећи главом, безгласно вриснуо. Још једно убиство жене или само статистика?

AGNUS DEI

Госпођа Барбас наслонила је главу на прљави подрумски зид. На тај начин повезала би се са сваком особом која је боравила у том огромном здању... и спавала. Али, чекала је њега. Осећала је да је већ у постељи. Да дремуцка. Никада не би ни помислила да ће баш овде наћи све што јој је икада требало. Откако му је први пут ушла у сан, остала је опчињена. Убрзо је напустила остале сањаче и посветила се само њему. Машта му је била толико бизарна и искварена да му је и сама завидела. Удисала би његове снове пуне разврата. Облизивала би врат истим путеним младим девојкама које би, расплетених коса, уморне и знојаве од страсти, лежале на поду. Ипак, највише је волела његове дечаке. Редове кастрираних младића који би, плачући над сребрним одливцима својих одсечених тестиса певали „Agnus dei“. Сузе би, услед дуготрајног капања гравирале племенити метал у најдивнији филигран.

Наједном, зидом се се проломио тресак. Био је то знак. Папа је заспао.

ЖЕНСКИ ТРИПТИХ

II. СРЕДЊА

Муж касни на вечеру. Као и обично, вероватно ненајављена конференција. Осећа да је муж вара. Педесета година је такозвана „лабудова песма“ за мушкарце. Али у дому у којем двоје деце расте мора да постоји мир, осећај сигурности. Кревет је све хладнији. Његова окренута леђа, умор, још једна најава су-трашњег важног састанка, а самим тим и касни повратак. Када је загрли, осећа се као да је то игра. Збунити противника. Родитељски састанак у школи? Али они немају проблема! Ћерка и син! Дивна деца! – „Хајде на тренутак, следећи пут ћу свакако ја ићи, поздрави васпитача за мене, недавно смо имали одличан разговор...“ Оде на састанак. Заиста нема проблема, добре оцене. Долази на идеју да ће она отићи на посао код њега и поделити добре вести. Моћи ће да напусти конференцију на тренутак. Зграда без светла. Чувар отвара закључана врата на њено куцање. „Овде нема конференције, ни особља“, најављује пословним тоном и затвара врата. Ах да, – рече она. Дакле, већ зна. Какав ће сада бити њихов дом?

Превела с пољског: Олга Лалић-Кровицка

Марина Раичевић

ВЕЛИКОДУШНОСТ

Млади просјак стоји на углу улице и времешној дами, потонулој у крзну видре, жели да поклони новчић, а она великодушно смарагдном руком одмахује.

ФИЛОЗОФИРАЊЕ ПРВОГ КОМШИЈЕ

„Е, кад би само понекад помислио колико људи у његовој земљи не зна ни да он постоји, па ни у граду, ни у његовом крају града, па чак већина не зна да он постоји ни у великој улици у којој станује, а да не размишљамо о целом свету у коме је он раван невидљивом зрнциету прашине у огромном универзуму. Кад би само помислио, он би се одмах осећао мање важно. Био би понизан, кротак, смиран, скроман, повучен, несигуран у себе и трудио би се да буде тих, невидљив, неприметан као ситна бубица, као да уопште не постоји. И не би више мислио да се бави важним послом. Не би тај писац био толико окупиран собом: пун неког самопоуздања и полета, неке неодређене наде и амбиције. Треба га спустити на земљу са његових звезда. И то у тренутку највећег сањарења и заноса и то не само спустити, него га тада тако гурнути, да тресне о тврдо тло и распрсне се као дулек“. Размишљао је комшија-„филозоф“, познати нерадник, губитник, „симпатичан“ негативац и антијунак, који не само да није ниједну књигу написао, него никад у животу ниједну није ни прочитао!

ЖИВОТ

Живот ме научио да се многе ствари мењају преко ноћи, док се дан пресвуче, измени се и наш живот, окрене се наглавачке, тумбе, наизврат, и ништа више није као што је било. Нити ће бити.

Научила сам и да не будем више најтужнији створ на свету. Кад сам то рекла једном клоуну, он ми је рекао да је он најтужнији, а потом се грохотом смејао.

О, како је лако постојати кад знаш да живот није све, како је лепо бити спокојан кад знаш да умрети није коначно.

ВАСКРШЊА ПРИЧА НА МОЈ НАЧИН

Не могу се сјетити тачно године, мада датуме обично памтим. Само знам да је био Васкрс прије једно десетак година. Мој син још није био рођен. И сад били смо муж и ја прво код мојих родитеља. Најели се и напили свега. И јаја, наравно. Ја посебно. Појела сам најмање пет, а вјероватно и више. Послије смо отишли до мужевих родитеља и ту једи, пиј. И опет јаја. Ја опет поједем сигурно пет, а можда и више. Турнеја се наставља. Одемо до мужевог брата и снаје. А они накували 120 јаја. Јаја на све стране. И полупана и читава. Ја, иако у тренерци, већ тешко дишем... Чини ми се ни каву не могу попити. Али навали дјевер мој: „Ајде, снајка, поједи нешто, макар јаје“. Кажем да стварно не могу и да ћу ако било шта поједем или попијем, експлодирати. „Ајде, ајде“, виче он и гули јаја. Убјеђује он мене, па ми каже: „Снајка, моја покојна баба је увијек говорила да на Васкрс колико год јаја поједеш, не може ти ништа бити“. И ја га послушам и једи она јаја. Број не знам. Тј. знам колико сам појела. Али ако напишем, мислиће неко да претјерујем. И све је било добро док нисам дошла кући. Кад су прорадила она јаја, кад не црких. Кукам ја мужу: „Драган је рекао да колико год јаја за Васкрс поједеш, да ти ништа не може бити“. Каже он мени на то: „Е, жено моја, свака будала има своју радост. Теби су данас јаја радост била. Али, одох у апотеку купити ти нешто за желудац да не цркнеш“. А, ја и даље к'о свака будала за сваки Васкрс имам своју радост, а то су јаја.

НЕЗВАНИ ГОСТ

Код нас у Миријеву, у кући са великом баштом живи наша Стојка, учитељица у пензији. Гаји козе напасајући их у оближњем шумарку. Мој муж и ја често одемо код ње на кафицу и чашицу разговора, купимо млеко, прошетамо по шуми, беремо коприву и дивље јабуке.

Јуче смо донели пуну кесу коприва и за вечеру сам од њих правила пљескавице. Таман када смо куцнувши се чашама почели да пијемо вино, из кухиње се зачуо зрикавац и нашу обичну вечеру у трену претворио у врхунски романтични доживљај.

Добили смо неочекивани поклон, малу ноћну музику од зрикавца незваног а драгог госта, кога смо покупили заједно са копривом. Сетих се да сам негде прочитала, како су некада у Кини бебама уместо звечке поклањали зрикавце у малим дрвеним кавезима.

Лепота је свуда око нас, за оне који умеју да је примете.

Драган Ј. Ристић

РАЗГОВОР У КАФАНИ „ТАЛИЈА“

А – Све горе и горе. Пропаст!

Б – Хе, било је и горе.

А – Запад је труо. Исток ћути. Шта чекамо!

Б (врти палцима замишљено)

А – Треба сви да се побунимо!

Б (подсмешљив осмех, врти палцима)

А – На силу – силом!

Б – Хм.

А – Биће крви до колена!

Б – Хм, хм.

А – Револуција. него шта!

Б (ћути, али кажипрстом одмахује – да А не види)

Санда Ристић Стојановић

РЕВОЛУЦИОНАРКА

Она је уступак ноћи некој неразговорности. Исе-
чак лика који прераста свет. Држи је парола сталних
низова предграђа, заграда, исхитрености, егзотично-
сти, приближности.

Осматра је нека блискост побуњених меридија-
на. Заправо, ти меридијани чувају залихе њеног по-
новног стварања света.

Њено наоружање је метафизика крви. Њена спо-
на између раја и пакла је физика одмазди.

Стоји на тек изговореној барикади времена.

КАКО САМ ПОЧЕО

Сваки почетак је тежак, па је такав био и мој у области писања хумора. Податке за то сам нашао у једној свесци у подруму, коју је попуњавао мој отац разним породичним и другим записима. У њој је наведено да сам 8. марта 1953. године казао неку песмицу на великој приредби за Дан жена у градском позоришту. У белешци је наведено да сам за то сам добио велики аплауз, а и први хонорар у виду малог аута на навијање. Текст те песмице је гласио:

За моју мајку:

Све док вас чува вољена мајка
живот вам је као најлепша бајка,
а чим се умеша вашег оца мајка
та бајка постаје као ловачка хајка!

И сами можете проценити шта је писац, то јест ја, хтео да каже. И заиста, од тада се нисам зауставио у величању свега, али са дозом критике. Као што и сами можете да сагледате, ушао сам у осму деценију писања хумора, док су за мноштво ишли цензори који су кратили много текстова, али ипак нису могли и овај мој први јер је све ишло уживо, па како је написао мој отац, то се могло чути и на радију.

ШЕШИР

Нисам могла да му одолим. Признајем, у почетку сам се премишљала. Убеђивала сам себе да он није за мене. Онако леп, изазован. Као створен за неку високу, танану девојку. Неку као Одри Хепберн.

Неколико дана сам пролазила поред њега окрећући главу на другу страну, не удостојивши га ни једног погледа. Он је стајао ту, увек на истом месту. И као да ме је зачикавао.

А онда... једног сунчаног јутра, баш када сам решила да му поклоним један осмех... и можда га додирнем... срце само што ми није стало... Немогуће! Скоро да сам заплакала. Њега није било! Да ли је могуће да га је узела та танана, висока дама коју сам стално замишљала?

Ушла сам у продавницу невољно, спорим корацима и – угледала сам га! Стајао је усамљен, на месту које му, по мом мишљењу, није приличило. Зграбила сам га, као да се бојим да ће неко да ми га украде.

Од тад се не раздвајамо. Мој шешир и ја. Да, шешир има велики обод. Као онај код Одри. И заиста, добро ми стоји.

БАР

Те ноћи имао сам осјећај да ме нико није волио и да никоме нисам био потребан. Желио сам да вјерујем да сам довољан сам себи. Око мене се вртјела изложба невидљивих слика, непознатих људи.

Преостало ми је да засједнем у оближњи бар са својом браћом по несаници, наставим да пијем и да покушам да сачекамо нови дан, с надом да ће он бити макар мало бољи.

ДЕДА РАНКО

Други дан пошто купих кућу у Фердину приметих комшијске животиње како и дању и ноћу кришом долазе да виде ко се то уселио на имање које деценијама беше пусто. За кратко време осим голубова, гугутки и врабаца по крошњама воћака насели се шаролико јато перади која је ту само ноћивала, а ујутро би свако отишао својој кући. Дође пас луталица, нечији стари једнооки мачак, омаци се риђуша у амбару, а неког Жућу затекох како вири кроз прозор. Купих на пијаци кокошке и петла, дед Ранко ми поклони патку и патка. Једном седимо ти он и ја на клупи пред авлијом кад видесмо три бабе како одоше у Влајково сокаче. Јутрос чух како оне шором траже неког белог гусана. Дед подиже штап па ми рече:

– Видиш оне три дангубе, нема гори' сокачара од њих, сад се брину за Влајкову душу. Она његова баба Цана каже како Влајко не може да умре, а ето, сад баш пред смрт му се пријело гушчије месо и то пожелио баш печеног Белка, једног младог красног гусана из Дариног јата који се сваки дан провлачио кроз плот и седео на трему са Влајком док је овај још могао изаћи ван. А гусан је красан, перје му коврцаво и дугачко, меко и свилено. Он је зло предосетио и негде се сакрио. Рекох бабама да Влајку треба поп, а не гусак. Наљутише се. А гуска сам видео у твојој башчи. Вечерас да га ухватимо па да га офарбаш бојицама да га оне не препознаду. Неће он нигде отићи од тебе, али за сваки случај, да буде безбедан.

ВЕТАР ЈЕ НОЋАС ДОЗИВАО НЕКОГ

Ветар је ноћас дозивао неког, овај наш ветар из равнице. Његов је глас дуго лебдео над реком и разбудио је све тек поспале птице. Ћутале су оне у гнезди-ма својим слушајући гласа његовог јеку, а звезде су падале једна по једна у примирену светлуцаву реку. Старе брезе и тополе огледале су се у модрој води. Гледао сам са обале како нечији одвезан црн чамац између уснулих локвања броди. Ћук је певао у винограду и сити су чворци заспали на колибице трему. Кроз поље је ишао стари шумар и сунцокрети су се клањали њему. Ветар је упорно дозивао неког, нека горчина му је срце пекла, празан чун је и даље пловио реком, а ноћ летња је полако текла...

МУЗА

Муза је села уз мој радни стол и сама је обукла кецељу и кренула са чишћењем.

– Нешто си хтела да пишеш, па онда пиши. Да то што се посвећујем не би отишло у заборав.

Зачуђена хтела сам да протестујем:

– Али морам још опрати робу, ишчеткати под, припремити ручак ...

– Тихо. Фокусирај се на писање. Ја ћу се свиме позабавити.

Нисам могла да мислим. Погледала сам у огледало како криласти мушкарац хода по мојој кухињи и купатилу. Нешто ми ту не одговара. Ваљда морам да се пробудим.

И... пробудила сам се.

Нажалост!

Превела с пољског: Олга Далић-Кровицка

ПИПА

Није цукела. У расном брлогу се окотила.

Звучног је имена. Пипа. Као код сестре враголасте. Принцезе енглеске.

Воли изласке свечане. Људе изводи. Да и они буду виђени. У друштву отменом.

Територије туђе не запоседа. Границе своје запишава.

Чистунац. Улице не унеређује. Нужду велику пратиоцима препушта. Да је рукама прихвате. И у кесу свечано запакују.

Ципеле дамске не носи. Шапе своје у блато утискује. А онда их умиљато пружа. Да им се маникир обави.

Није себична. Буве своје људима препушта. Да се они чешу. Тамо где их сврби.

Дијету држи. Као манекенке витке. Да би могла да се у торбу упакује. И лети класом приземном. Испод ногу људских.

Није мутава. И с непознатим људима разговара. Језик им плази. Очњаке кези.

Људима је одана. То је њена судбина пасја.

Надмени лавеж свима упућује.

„АВ!“

ДВА БРАТА

Златомиру Јовановићу

„Иди, пронађи брата!“ – опомену мајка Индијка сина, кад су остали сами након што су сви други чланови породице умрли, и кад је и сама осетила да јој је крај, па још додаде: „Нађи га да не будеш сам, али хо-дај за сунцем или натамо куда сунцокрет своју главу окреће у поподневне сате“.

Ишао Ром, ишао, десет векова, и сусрете, на Балкану, човека који му рече: „Небом се покривам, а земљу простирем“. „Па ти си ми брат, то је и моја судбина“ – рече Ром – и показа да је Србин, додав: „Кунем се у мајку, а проклињем Бога.“ Ту, пак, Балканац-Србин рече: „Не, ти си мој брат, али Бог не може бити крив за нашу судбину. Наше су матере отишле за сунцем, пођимо за њима, кад се у њих кунемо. Али, идемо ли сад на запад, наша времена су на једнаком растојању, нећемо их стићи, као играч играча у колу – то знам јер ми смо Цоловени (Словени), коло нам је Светиња. Али, пођемо ли на исток, сусрешћемо их јер наша времена су на све мањем растојању“. „Идимо опет један за другим, као у колу. Коло-точак око земље може учинити да сусретнемо и Бога којег, заиста, не треба проклињати због наше судбине. Знаш то, кад смо се нашли.“ И пођоше.

Отада се и сунцокрет свакога јутра окретао ка истоку, гледајући браћу, и чезнуо да се до њих ухвати у коло. А кад стигоше, затекоше гробове предака, али и превелику родбину јер Добри Бог даде да земља „закачи“ семе и да се роде потомци неке даље им браће у постојбини, што насели је једном Адам. И Бог свима опрости погрешне путеве.

Небојша Старчевић

***

Жмирећи, прогледао сам.

МОРАЋУ

Нико то не носи у граду, али ја ћу морати. Мораћу да нађем изношене гумене опанке и прошетам их главном улицом. Макар километар и по. Поносно... У плавој морнарској хаљини... Онда када је највећа гужва... рецимо у суботу...

Једни ће рећи, „Треба позвати Хитну помоћ“, а други, „Шта ли је сад смислила?“

Толико о самопоуздању.

„Не умем ја више да те сањам...“

Прво ћу попити литар изворске воде на искап. Да сперем све ђубре од мисли из себе.

Јелена Стојковић Мирић

КРОВОВИ

Како су страшне куће без кровова.

ЈУТАРЊЕ НОВИНЕ

После несвакидашње ноћи седимо у једном београдском локалу, прелиставамо новине, ја културни додатак, а ти остатак Политике.

Као и обично, врхом прста са изгрицканим ноктом размешташ редове.

Замишљам како покрећеш усне док кроз излог посматрам део улице према Калемегдану и обрис девојке која бледи и нестаје ношена звуком свог гласно прочитаног имена.

Остао је само одјек изнад столова летње баште кафане, међу којима препознајем поједине ликове несвесне да више не постоје.

Записујем на маргини странице:

Углавном непознати, сви сакупљени са последњих страница, из рубрике: читуље.

ПЈЕСМА КРАЉА ПРОЉЕЋА

„When I return from the valley of shadow the spring in my footsteps will colour the lands“ пјева и корача лаганим кораком. Пјесма се разлијева. Разилази. Тече. Натапа долине. Тјера травке на ницање. Пупољке на напињање. Говори о сребрним ријекама, зеленим пољима и смарагдним ливадама, о срећи сједињених љубавника и радости сусрета пријатеља. Потпирује наду. Тјера на плодност. Радује птице. Дозива сунце. У бјесомучну трку нагони јелене. Расипа раскош звукова, боја и мириса. Уобличује у савршенство, у склад. Претвара у свечаност. Позива на славље рађања новог живота. И буди љубав обећавајући да ће бити вјечна. Кад се вратим из долине сјене, прољеће у мојим стопама обојит ће земље...

ЛАЖУ ТЕ ДА ЛИЧИШ НА НОРУ

Нора није босонога истрчала из куће нагрижена канцером нити је водила озбиљне разговоре (*о озбиљним стварима*) са оцем и мужем. Играла се својом лутком као да је најсветија ствар на свијету. Слиједила је туђи укус, али није била просјак милостиње коју теби удјељују други у виду утјехе. Покушала је да одгоји саму себе, али Нора није имала лице боје купина нити је у гредице са цвијећем утјеривала страхове. Твоје немире није скривала у својој утроби. Нора није спавала на тавану обавијеном пауковом мрежом и зазивала смрт као рођаку на вибер из далеке европске земље као што ти чиниш ноћу. Знаш, Нора се бојала хладне љубави и тишине увучене у зидове. Нагриженог друштва из кога извире црв на површину, а сви га поздрављају пљеском као наог цара.

Ти ниси подстанар луткине куће, у сигурној – мјеста нема. Лажу те да личиш на Нору, осим усана, ама баш ништа није исто.

ЋАРЛИЈА ВЕТРИЋ МИО

Кренуо сам јутрос на посао и застао испред зграде, на паркингу пуном аутомобила комшија из шире околине, којима је потпуно излишно да плаћају *снејс* у свом престижном *резиденсу*, кад може овде за *ц* да се паркира BMW машина на месту из доба социјализма.

У згњеченом крову X7 је била утиснута црвено-бела кућица за кокице, донесена синоћном суперћелијском олујом. Ауто је био покривен крхотинама стакла слупаног штанда, згњеченим кокицама, бајатим семенкама, разним *хана-монтана*, *малци*, *спајдермен*, *фрозен*, *патролне-шапе* кутијама за кокице, упитног стања лиценце за њихово коришћење. Уље сумњиве боје, превише пута подгрејавано, цедило се низ изгребану *Carbon Black Metallic* боју аутомобила, уливало се унутра кроз напуклу шофершајбну и капало по кожним седиштима.

На задњем стаклу, у фином слоју гаражи, земље и песка са оближњег градилишта, неко је прстом написао:

„Прохујало са вихором“

СУПА

Узми ово, и ово, и ово, и оно, и ово, и оно, и оно,
остружи, не гули, огули, не љушти, не сецкај, све оста-
ви цело, све опери, не заборави ни оно, сипај и оно, и
оно, и ово, и ово, и оно.

Лонац ће све пригрлити.

Сатима нека све шапуће на тихој ватри и мири-
ше, мирише, мирише...

Процеди и закувај.

Свако ово и оно, затечено у цедилу, нека се загр-
ли у једној здели.

И?

Уживај.

Ко зна шта ће живот сутра да закува?!

УДРУЖИВАЊЕ

На реду је постизборно удруживање.

Удружују се мацаклини с родама, шпароге са сје-
ницама, пужеви голаћи с јесетрама, мрави с антило-
пама, костоберине с тратинчицама, ћукови с јегуља-
ма, пустикаре с часницима...

Нисам ја од овог плеса, ове пјесме, од ових прича
и смијеха. Од земље сам, од оборина, мјехурића од са-
пунице, од ткалачког стана и српа без чекића. По тан-
ком леду носим тешко бреме на сунчану обалу.

Два се свијета додирују и испреплићу, жваћу нас
и испљуну према својим правилима и законитостима,
зато што ми на те игре пристајемо, чак и ако нам се
чине немилосрднима и нимало забавнима.

Остали свјетови провирују ко мицелиј из подзе-
мља, о некима би се још могло свашта чути.

ЈУТРО

Руке ми понекад задрхте. То се некоме дешава кад му падне шећер у крви. Мени не. Мени је то од је-ла које се спрема на води.

Јутрос сам био у продавници. Једна мала про-давница на кривини, чија улазна врата гледају у Храм Васкрсења. Њега нисам видео, јер је био у магли.

Када сам улазио, продавачица ме је посматрала са неком тугом у очима. Док сам узимао хлеб, који је био полубели и рибљу паштету, она је причала о си-ноћним догађајима који су се десили у Паровима. Старија жена је чекала у реду да приђе каси. С време-на на време је гледала у мене, и улазна врата која су се често отварала.

– Зар ништа немаш ситније? – упитала ме је про-давачица, док сам јој пружао новчанице од десет ди-нара.

Не, рекао сам гледајући у страну. Изашао сам напоље и окренуо Мајдану. Посматрао сам улицу, ко-јом су некада давно, пролазиле легенде наших глума-ца. Чувени Паја и Милан Срдоц.

ЉУБАВ (НИ)ЈЕ ДЈЕЧЈА ИГРА

Наушница од комада жице, неправилно савину-та, на уху што је вјеројатно пробушио сам. Фризура у стилу „пао сам под косилицу“; осмијех на пјегаву лицу, туп и плитак; посјетио ме на кућној адреси и хтио мало хофирати. Но побјегла сам сусједи, сурогат-баки, мало се скривајући од најгорег ученика на школи. Та је бакица, напротив, уз угланцану сингерицу и хеклерај увијек имала спреман магични руњак прича. Тада сам имала тринаест година, машинске косе и прве балеринке, а удварач ми се чинио неисходан и дозлабога досадан. Питала сам се зашто се за мене не може занимати неки паметни, zgodни дјечак који би се и мени свидио. Међутим, тата ми је рекао да смо само дјеца те зашто правим толику драму. Вјеровала сам да заслужујем више; вјеровала сам у онај осјећај који помјера планине, ствара звијезде у срцу и надахњује цвркут птица; а то ти нитко нема право одузети без обзира колико дијете био.

БЉЕСАК

Ходам величанственим парком, натрпаним људским покретима и гласовима. Неки трче, неки успорено ходају и ометају саобраћај, а неки само сједе опуштено по клупама.

Преда мном је круг који се простире стотинама километара, а на њему је на хиљаде ногу, гума и шапа. У средини круга примјећујем поље. Нетакнуто и мирно.

Шта је тамо па је толики мир, питам се. Неприродно пресијецам круг и приближавам се центру. Изнад њега је Сунце толико јако да ме засљепљује и не допушта ми да видим шта се тамо налази. Као да је на хиљаде рефлектора уперено у центар овог великог круга у ком смо сви.

Наилазим на капију. На њој је безброј знакова забрана и ограничења. Отварам је и стајем као скамењен. Дјеца. Њих петнаестак се игра у гомили и трчи раздрагано по центру круга не марећи ни за шта сем за игру. Заштићени, ушушкани, безбрижни и осунчани. Дјеца.

У мојој глави је пустиња, срце ми се распада на дјелове, очи пуне суза боле, али нећу да плачем. Окрећем се, затварам капију за собом и настављам да ходам зачараним кругом.

Оставимо свете на миру, у њиховој свјетлости.

ШТА ЈЕ ТО ЉУБАВ?

Љубав увијек је била тако чудна и мистична. Никада нисмо сматрали да је она нешто сасвим треће, нека нова димензија постојања. Сматрали смо да је то само симболика живота гдје љубав треба показати ријечима, а не дјелима. Шта је то љубав, питамо се док и даље сматрамо да језик одређује наш појам свијета. Наш центар живота постао је тама, јер љубав је све оно што сањамо из бајки и басни. Не, то није љубав, рекоше тамо људи иза угла, чинећи баш ту љубав свирепом. И даље не мислимо да је љубав најљепше, него побуђујемо нездрав разум и несхватање да љубав је дио живота нашега, дио нас самих. Шта је то љубав, никада нећемо моћи да сазнамо. Љубав је само пусто обећање свима дато, вјера у наду и жеље. А снови остају снови, јер љубав је постала синоним зла. Свирепо одбјегли, ал' и даље постојани...

ГОЉА–ВЕГЕТА

– Чија ли је ово кућа, следило је питање једне радознале пролазнице... – Друга жена ју је упитно погледала и кренула са причом.

– Ту је некад живео Гоља – сувоњави старац непредвидиве ћуди. Волео је путовања. Често је путовао до Београда где му је живела породица. Али село и његове чари, прошлост која је имала своју причу није му дозвољавала да се одсели у град. Живот је проводио у путовању.

У дугачком мантилу, са шеширом на глави знао је често да мења дестинације путовања. Шверц у Румунији причињавао му је посебно задовољство. Цигарете, вегету често је продавао преко Дунава. Али Гоља се полакомио на лаки начин зараде. Вегета је била скупа за старог шкртца. Досетио се да тегле за вегету пуни концентратом за живину. Многим купцима је подваљивао ради лаке зараде. Новцем је средио кућу и окућницу. Али нигде га није држало место.

Чудни самотњак није могао нигде наћи мира. Умро је нечујно, као да никада није постојао. А кућу су му његови наследници продали за сићу, Румунима...

АУТОРИ

Агић Славица (1958, Бачка Паланка); пише поезију, прозу, афоризме, сатиру и песме и приче за децу; објавила је збирку поезије „Башта живота“; сарађује са часописима; заступљена у антологијама и зборницима; вишеструко похваљивана и награђивана за поезију, приче и афоризме; живи у Бачкој Паланци.

Алексић Снежана (Београд), магистар драмских уметности; пише кратке приче; објавила је краћи роман „Одлазак 5.“ и збирке прича „Поглед из другог угла“ и „Мека прича у прашини“; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Аризановић Оливера (1971), дипломирани филолог (српски језик и књижевност), пише поезију, прозу и есеје; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Нишу.

Арсенијевић М. Александар, преводилац; пише кратке приче, поезију и прозу, хаику; објавио је „Мишљење љубави“ (поезија, 1991), „Јеванђеље за децу“ (проза, 2010), „Свети краљ Владислав“ (2016), „Свети краљ Драгутин“ (2016), „Сунчаност, смртност“ (2020), „Вртови“ (2020), «Похвале свему» (2021) и „Фосфоресценције“ (2022); заступљен у антологијама и бројним зборницима поезије и прозе; преводилац седамдесетак књига (са енглеског и ру-

ског); аутор текстова у периодици, зборницима, монографским издањима; превођен на руски, француски, енглески и румунски језик; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Арсид Д. Русомир (1949, Извор, код Сврљига), пише кратке приче, поезију и прозу, за децу и одрасле; објавио је двадесетак књига поезије и прозе; заступљен је у многим антологијама и уџбеницима за предшколце и млађе основце; вишеструко награђиван; живи у Нишу и Извору.

Арсов Ванчо (1961, Штип), пише песме, приче и афоризме; заступљен у зборницима прича; живи у Кочанима (Северна Македонија).

Аћимовић Трпески Љиљана (Београд), дипломирани правник; пише приче и песме; објављене збирке кратких прича: „Прича из шоље“ и „Per tu“; заступљена у зборницима и часописима.

Бабић Владан (1972, Београд), дипломирани електроинжењер; пише кратке приче и песме; заступљен у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Бандука Јововић Милојка (1951, Сарајево), педагог; пише афоризме, песме, епиграме, хаику поезију, приче и дечију поезију; објавила књиге поезије: „За и против“ (2007), „Запали свијећу“ (2009), „Колијевка гавранова“ (2015), „Шавови душе“ (2018); књиге афоризама и епиграма: „Скривено звоно“ (2011), „Меку душу сви мијесе“ (2013), „Варнице“ (2019); књиге хаику песама: „У ходу“ (2010), „Свјетлост и тама“ (2016) и књигу дечије поезије „Звуци дјетињства“ (2018); сарађује са бројним часописима; заступљена у више зборника и антологија у Србији, Републици Српској и Црној Гори; награђивана; живи у Подгорици.

Баришић Габријел (1975, Славонски Брод), дипломирани биолог и хемичар; објављене књиге: „Први глас наше нове опције“ (поезија, 2006), „Надомјестак за невиност“ (2011, поезија), „Zaumni Canto“ (2019, роман) и „Хермесов трик“ (поезија, 2022); награђиван; живи у Славонском Броду.

Батин Борислав (1954, Београд), инжењер машинства; пише поезију и прозу; објавио књиге: „Зборник свесновидости“ (збирка поезије, есеја и кратких прича, 2001), „Три дана новембра“ (роман, 2004), „Логонаути“ (роман, 2004, преведен у дигиталном издању на енглески језик); песмама и причама заступљен у разним зборницима, књижевним часописима као и на интернету; живи у Београду.

Башановић Марковић Жељка (1973, Београд), грађевински инжењер; пише кратке приче и афоризме; причама и афоризмима заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Бељански Јованка (1955), лекар; пише кратке приче и романе; објавила роман „Три оца и две мајке“ (2021); живи у Селевцу.

Берг Софија, инжењер пољопривреде, дипломирала и на факултету безбедности; пише кратке приче и поезију; сарађује са часописима; живи у Београду.

Бибин Милорад (1951, Меленци код Зрењанина), машински техничар; пише афоризме, поезију, хаику, приче; објавио је шест књига афоризама, три књиге поезије за децу, две књиге песама, две књиге хаику песама, и једну књигу кратких прича; вишеструко награђиван за приче, песме и афоризме у земљи и иностранству; заступљен у више од сто зборника; сарађује са часописима; живи у Зрењанину.

Блажевски Тоде Ристо (1948, Скопље), дипломира- ни правник; карикатуриста, хумориста, есејиста и анима- тор; пише хумористичне приче, кратке приче, афоризме, есеје; објављене књиге: „Нула Вавилонска“ (карикатуре, 1995), „Хомо балканикус ептен занесеникус“ (карикатуре, 1999), „Јас сум виновен за сѐ“ (збирка хуморески и афори- зама, 2008, објављена је и на француском језику под насло- вом „Меа culpa“, 2014), „Аспекти на карикатурата“ (2014), „Воинственото перце“ (карикатуре, 2015), „Јас не сум вино- вен за ништо“ (збирка хумористичких прича, афоризма и карикатура, 2018, објављена је и на руском језику под на- словом „Я ни в чем не виноват“, 2019); сарађује са бројним штампаним и електронским часописима; превођен на ен- глески, бугарски, српски, турски, француски и руски језик; живи у Скопљу.

Бојовић Ивана (1972, Зајечар), професор српског је- зика и књижевности; пише кратке приче; сарађује са часо- писима; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Земуну.

Бранковић Бранислава (1986, Београд), медицин- ска сестра; пише кратке приче; живи у Београду.

Брковић Зорчић Љиљана (1962, Вареш, Босна и Херцеговина), грађевински инжењер; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награ- ђивана; живи у Сиску, Хрватска.

Бублић Сања (1979, Панчево), дипломирани фило- лог (српски језик); сарађује са часописима; живи у Београду.

Букарић Енсар (1968, Бугојно), дипломирани инже- њер машинства; пише кратке приче, песме; објавио збирку поезије „Поетизирање свемира“ (2018, у коауторству са Вернесом Манов и Нијазом Рујанцем); сарађује са часопи-

сима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Горњем Вакуфу.

Василевски Ришард (1938), пише песме, приче и афоризме; објавио шеснаест књига; добитник бројних награда; заступљен у више антологија; живи у Колумни код Лођа (Пољска).

Васић Глушац Милка (1955, Костајница), економиста; пише поезију и прозу за децу и одрасле; објавила је једну поетску и две прозне књиге; награђивана; живи у Београду.

Васић Момир (1958, Тузла), дипломирани економиста; пише песме, приче, поезију за децу, афоризме, сатиричне приче и сатиричне песме; сарађује са сатиричним часописима; живи у Зворнику.

Видаковић Трн Бранислав (1980, Рума), дипломирани правник; пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Руми.

Вилотијевић Ана (1985, Чачак), архитекта; пише песме, приче и афоризме; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Чачку.

Владисављевић Жељко (1976, Панчево), дипломирани инжењер архитектуре; пише кратке приче и песме; заступљен у зборницима; живи у Панчеву.

Влајковић Милан (1949, Појате – Ћићевац), социјални радник у пензији; пише кратке приче и монодраме; објавио књиге: „Балкански вигвам“ (сатиричне приче), „Не, зовем се Павле“ (аутобиографске приче), „Пас“ (монодрама), „Избори у балканском вигвamu“ (сатирични игроказ), „Време поздера“ (аутобиографске приче); заступљен у зборницима кратких прича; живи у Параћину.

Вујовић Марија (1940, Книн), професор књижевности у пензији; пише кратке приче и песме; објавила књигу прича и песама „На крилима сећања“ (2014); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бечеју.

Гавриловић Сене Драгана (1971, Београд), новинар; пише кратке приче, књижевну и позоришну критику; приредила хрестоматију „Златна књига светске књижевности“ (1999); књиге кратких прича: „Укус живота“ (1999), „Нови укус живота“ (2007), „Траговима истине“ (2007), „Укрштеним стазама истине“ (2008), „Сенке“ (2008, трилогија збирки кратких прича); заступљена у преко четрдесет зборника кратких прича; живи у Београду.

Гајић Дара, пише приче.

Гверић Коркут Инес (1970, Бањалука), психијатар и психотерапеут; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана за приче; живи у Загребу.

Голубовић Младен (1977, Мајданпек), дипломирани агроном; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима; збирка поезије „Срж, наравно“ (2022); живи у Бергену (Норвешка).

Грујић Р. Новица (1949, Дубравица, Пожаревац), доктор техничких наука; пише кратке приче, романе и монографије; објавио је романе „Тумарање по Балкану“ (2015), „Време страдања“ (2017) и „Раскршћа“ (2018), као и монографију родног места „Дубравица кроз време“ (2005); учествовао је у приређивању зборника родољубиве поезије „Видовдански цвет“ (2018, 2020, 2022); живи у Пожаревцу.

Дабих Арнела (1978, Подгорица), васпитачица; пише поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Мостару.

Диклић Младен (1965, Сремска Митровица), официр полицајац; пише кратке приче; живи у Београду.

Додеровић Зоран (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаикуа „Заструпљена река“ (2000), „Слепи колосек“ (2018, афоризми), „Изабране приче“ (2018); коаутор је књига „Раскршће ветрова“ (2003) и „ПреЗЕНт анегдоте“ (2006); уређивао часопис „Хаику момент“; заступљен у бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

Дожудић Радован (1956, Загреб), адвокат; пише прозу; објављене књиге: „Кратак за причу“ (2002, приче), „Жене и поздрави“ (2009, приче), „Затурена писма“ (2021, приче), „Опловити земљу магије“ (2013, роман), „Записи из Вретаније“ (2018, есеји); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Бјеловару.

Дојчиновић Душан (1972, Лесковац), економиста за робни промет; објавио књиге песама: „Уклети брод“ (2016) и „Светионици у магли“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у зборницима кратких прича.

Драгишић Драгиња (Сисак), дипломирани технолог и туризмолог; пише кратке приче и романе; објавила је роман „Хроника њене младости“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; превођена на шведски; награђивана; живи у Бањалуци и Београду.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; пише кратке приче; објавила књиге: „Рејхана која то није“ (2007), „Трагови смисла“ (2016) и „И близу и далеко“ (2023); заступљена у зборницима; живи у Рабу.

Ђорђевић Тамара (1988, Смедерево), психолог и психотерапеут; живи у Београду.

Ђуза Живко (1954, Подрашница код Мркоњић Града), пише кратке приче, прозу и афоризме; објавио збирке афоризама: „Прогнозе из воде“ (2008), „Истрага је у току“ (2010), „Буква ливадарка“ (2011), „Шта су писцу хтјели да

кажу“ (2012), „Ово и оно“ (2015), „Писање у вјетар“ (2019) као и књигу прозних текстова „Мркоњић Град на узбрдицама и низбрдицама“ (2017); сарађује са бројним часописима; заступљен у више антологија хумора и сатире; живи у Подрашници.

Ђукановић Весна, учитељица; пише поезију и прозу; објавила две књиге кратких прича: „Радост жуте лубенице“ (2016) и „Одсјај свилених нити“ (2018); заступљена у зборницима; награђивана; живи у Кикинди.

Ђурић Живота (1950, Загорје, Вучитрн), пензионер; пише кратке приче, прозу, поезију, есеје; објавио једанаест књига; заступљен у многим зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Ђушић Милан, живи у Београду.

Ераковић Драгиша (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама: „Задужбине“, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена“, „Азбучник православних манастира на тлу Србије“, заједничку књигу „Дружење са вековима“ (заједно са Ј. Ђурић и М. Митковић), „Азбучник српских православних манастира ван Србије“, „Графити живота“, „Душа светлости“, „Записи“; заступљен у више од сто педесет зборника поезије и кратке приче и неколико антологија; радови су му објављени у Србији и иностранству; превођен; живи у Нишу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче, песме и романе на српском и немачком језику; објавила је романе „Артемије тврди да...“ (2009) и „Ако је веровати Артемију“ (2011); заступљена у више од седамдесет зборника на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

Зенг Бранка (1955, Панчево), кројачки радник у пензији; пише поезију и прозу; објавила три збирке поезије:

„Сунцокрет“ (2010), „Михољско лето“ (2011) и „Још искри у оку“ (2014); сарађује с књижевним часописима; заступљена у зборницима поезије, прозе и прича; награђивана; живи у Панчеву.

Илиев Струмјан Илија, објавио књигу афоризама „Нечије речи копају гробове“; заступљен у зборницима афоризама; живи у Северној Македонији.

Илић Никола (1996, Крушевац), мастер теолог; пише песме и приче; објавио је збирке песама „Васкрсни нас, Блага Речи“ (2020) и „Расинске песме“ (2022); заступљен у зборницима.

Исаковић Александра (1969, Ријека), дипломирана правница; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Јаковљевић Биљана (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; објављена прозна књига „Мица Мафија“ (2017); живи у Београду.

Јаничић Чедомир (Задар), дипломирани историчар уметности; пише кратке приче, поезију и прозу; објавио књигу прича „Et in Arcadia Ego“ (2018); сарађује са часописима; награђиван; живи у Сомбору.

Јарић Абид (1950, Дувно, данас Томиславград), дипломирани филолог; објавио је шест књига; заступљен је у бројним зборницима прича; приче су превођене на немачки, енглески, албански, македонски и ромски језик; живи у Зеници.

Јаџић Алекса (1997, Београд), дипломирани новинар; пише приче и песме; сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама у земљи и иностранству; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Јестовић Братислав Бато (1947, Чачак), инжењер електронике и дипломирани политиколог; песник, есејиста, приповедач; објавио књиге стихова: „И шпански и португалски“ (1995), „Наусикаја“ (2001), „Придевски песмовник“ (2003), „Ласте из Луксора“ (2003), „Селебрити“ (2012), „Мангупски капричо“ (2014), „Summa офрље“ (2015), „Мајске и друге песме“ (2016), „Осам седмица“ (2020), књигу театролошких есеја „Невестинска одора госпође Тајрон“ (2008) и роман „Јагуари из Ара“ (2019); приређивач је етно/историјског зборника „Беседе под Вујном“ (1995); сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

Јеж Лазих Гордана (1971, Бихаћ) пише књижевну критику, есеје и публицистику; збирке поезије: „Кад се срећа зове Каћа“, „Број 644“, „Математика слободе“, „Народ од песме већи“; роман „Пут до истине“; сарађује са часописима и порталима; живи у Београду.

Јефтимијевић Дилић Милица (1953, Ловац код Бањске), магистар филолошких наука; објављене књиге: „Мрак, избављење“ (1995), „Хибернација“ (1998), „Путопис коже“ (2003), „Чарање“ (2007), „Сиже случаја“ (2002), „Од вијање свитка“ (2009), „Мистерија љубави“ (2011), „Критички темељи и домети“ (2011), „Жубор ума“ (*Il gorgoglio della mente*) (2012), „Тетоважа ума“ (2012), „Мозаикот на создателот“ (2012), „Das mysreium der liebe“ (2012), „По мери мита“ (2014), „Очи у очи са судбином“ (2015), „Партенон звездама зидан“ (2015), „Ватра и слово / Il fuoco e il verbo“ (2015)...; књиге критика: „Поетика слутње“ (2004), „Епистемолошка осветљавања“ (2007), „Егзактност тајне“ (2012), „Понирања (у прозни текст)“ (2015)...; песме и критике су јој превођене на више од тридесет страних језика; добитни-

ца је бројних значајних домаћих и међународних награда; живи у Београду.

Јовановић М. Бранко (1960, Нови Сад), дипломира ни инжењер електронике; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Јовановић Светозар (1958, Лесковац), дипломира ни економиста; пише кратке приче; заступљен у зборницима прича; живи у Лесковцу.

Јовановић Славица (1969, Шабац), новинар; објављене књиге: „Алилуја“, „Албатрос“, „И уби дрво човека“, „Небом лете Церски самораста“, „Косовски црни косови“, „Подсмевач“, „Златовез муња“, „Не клечи пред злотвором“; награђивана; живи у Прњавору Мачванском.

Јоцић Стаматовић Тања (1965), дипломирани грађевински инжењер; пише песме и приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Кљајић Горан (1955, Чапљина), пише афоризме и кратке приче; оснивач сатиричника „Носорог“; објавио око четрдесет и пет књига; приредио више зборника сатире; заступљен у зборницима; живи у Бањалуци.

Ковачевић Неда (1961, Београд), пише кратке приче, поезију и романе; објавила је књиге поезије „Зеница душе“ (1997), „Уместо молитве“ (1999), „А Београд чезне“ (2011), и романе „Поздрав из црне рупе“, (2000), „Повратак кошаве у Београд“, (2009), „Командант и Маргита“ (2010) и „Београд из Димензије Икс“ (2011); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Коврлија Катица (1957, Мрежнички Брест), професор хрватског језика; пише кратке приче и песме; објавила је збирке песама: „Свјетиљка дана“, „Снокрадице“, „Пелин спознаје“, „Лутка у излогу“, „Говор“, „Криљак од кажуна“;

прозне књиге: „Лицитарско срце“, „Кућа за птице“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бјеловару.

Комбиљ Јарослав (1944, Стара Дубрава), дипломирани технолог; пише песме, приче и приповетке на српском, украјинском и русинском; сарађује са часописима; заступљен у зборницима кратких прича; преводи са српског, украјинског и русинског; живи у Врбасу.

Крецуљ Дејан (1959, Панчево), професор физике и групе ИТ предмета; пише кратке приче, поезију, приче за децу, басне; сарађује са већим бројем штампаних и електронских медија; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Београду.

Куберска Алиција Марија (1960, Свјебоцин, Пољска), пише поезију и прозу; објавила тринаест збирки песама и један роман; награђивана у Пољској и у иностранству; живи у Иновроцлаву (Пољска).

Лагунџин Немања (1987, Кикинда), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавио збирку поезије „Вешала сунцокрета“ (поезија, 2007); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Леон-Титић Душан (1985, Ужице), мастер-инжењер организационих наука; пише кратке приче и песме; објавио књигу кратке прозе „Бели хумор и црни бубрезии“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у више зборника; живи у Ужицу.

Љубисављевић Александра, дипломирани филолог (српски језик и књижевност); објавила је пет књига поезије и прича; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Смедереву.

Љубичић Зоран (1962, Ужице), дипломирани инжењер електротехнике; пише кратке приче; објавио збирке

кратких прича „Читање са усана“ (1993) и „Откопчавање“ (2021) и мини-роман „Црвоточина“ (2022); заступљен у зборницима кратких прича; живи у Амстердаму.

Максимовић Владимир (1967), пише кратку прозу; објавио две књиге кратких прича „Завођење у слици и речи“ и „Перверзни бриљантин“ и роман „Екстремна исповест“; заступљен у зборницима прича; живи у Београду.

Максић Славица (1957), доктор психолошких наука; пише кратке приче, путописе, афоризме и песме; сарађује са часописима; заступљена у зборницима у земљи и окружењу; живи у Београду.

Мариловић Александра (1986, Дервента), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); објавила је осам књига поезије и аудио-књигу; заступљена је у бројним зборницима и антологијама; сарађује са часописима; добитница бројних награда; живи у Дервенти.

Марин Б. Данко (1965, Сремска Митровица), пише кратке приче, поезију, сатиру, хаику, афоризме, политичке текстове и пратеће хаибуне; објавио три књиге: „Модрило неба“ (хаику збирка), „Тело ми је борбена машина“ (поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен“ (триптих песме и приче); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; превођен (хаику и песме); живи у Новом Саду и Мартинцима.

Марковић Влајковић Ангелина, социјални радник у пензији; пише кратке приче и песме; живи у Параћину.

Марковић Зоран (Крагујевац), под разним псеудонимима објавио је седамнаест књига; заступљен у зборницима (под својим именом и псеудонимима).

Марко-Мусинов Снежана (1958, Падина), студирала енглески језик и књижевност, административни техничар – компјутерски оператер; пише кратке приче, песме за

децу и одрасле, афоризме, хаику, есеје, критичке осврте; објавила збирку песама „Заустављен ток“ (2018); заступљена у бројним антологијама и у преко шездесет зборника; сарађује са бројним часописима (штампаним и електронским); превођена на енглески, арапски, словачки; више-струко награђивана; живи у Земуну.

Мастернак Збигњев (1978), дипломирани сценариста; на основу његових пет прозних књига снимљени су филмови; сарађује са часописима.

Мијаиловић Иван (1973), програмер; живи у Гетингену (Немачка).

Мијајловић Душан Адски (1953, Суви До, Блаце), пише кратке приче, прозу, поезију, приче и песме за децу, хаику, сатиру, књижевне приказе и новинске текстове; објавио збирке песама „Несаницом до истине“, „Једино признајем своје распеће“, „ОЧИглеДНО“, збирке прича и приповедака „Калигула на кестеновом листу“, „Трошење сна“, „Трошење страха“, „Трошење (не)моћи“, „Рам за црно-беле слике“, збирке хаику поезије „Крчаг за росу“, „Стварност“, неколико жанровских новела и преко хиљаду и осамсто жанровских прича; заступљен у антологијама и зборницима; награђиван преко сто деведесет пута, највише за кратку причу и приповетку; живи у Нишу.

Милачић Бајић Мирјана (1945, Београд), магистар стоматологије и филолог (светска књижевност с немачким језиком); пише поезију и прозу; књига песама „Романса звана...“ (2019); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Београду.

Миленковић Драгица (Књажевац), лекар; пише приче, песме и афоризме; објавила књиге песама „Шапутања душе“ (2002) и „Завет“ (2018), књиге прича „Домишљарци“ (на дијалекту, 2018), „Читанка“ (2020), „Корона“

(2021) и „Ако ти кажу“ (2023) и приредила позоришни комад „На прелу се вода замутила“ Светислава В. Илића (2019); заступљена у многим зборницима прозе и поезије (електронским и штампаним); сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Минићеву.

Миленковић Сања (1966, Београд), доктор медицинских наука; пише прозу; објављене књиге: „Обилићев венац“ (2017, роман), „Глава од петла“ (2019, роман) и „Моја амбасада“ (2021, приче); живи у Београду.

Милић Наташа (Београд), пише приче; заступљена у часописима; збирка прича „Заустављени сат“; живи у Београду.

Миловљевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; пише кратке приче и поезију; објавила књиге љубавне поезије „Постојбина срца“ (2007) и „Небо у реци“ (2013) и књигу прозе „Окрени се где сунце греје“ (2020); сарађује са часописима у земљи и иностранству; заступљена у зборницима и антологијама, како домаћим тако и страним; превођена на енглески, француски, немачки, бугарски и пољски; вишеструко награђивана; живи у Смедеревској Паланци.

Милутиновић Тања, дипломирани филолог (српска књижевност и језик); пише поезију и прозу; заступљена у многим зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Митић Драган (1956, Ниш), магистар физике; пише кратке приче, есеје, драме и поезију; пише на српском и словеначком језику; заступљен у бројним зборницима у земљи и земљама у региону; превођен на словеначки, македонски, бугарски, руски и енглески језик; живи у Нишу.

Митровић Н. Жељко (1970, Београд), мастер економиста; пише кратке приче, афоризме и есеје; сарађује са

часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Умци.

Мишић Александра (1970, Чачак), дипломирани филолог; објавила је две збирке поезије, два романа и збирку приповедака; награђивана за поезију и прозу; живи у Чачку.

Мишић Бранислав (1968, Београд), инжењер; пише приче; живи у Београду.

Мишовић Катарина (1974, Београд), фармацеут; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Тополи – Опленцу.

Младеновић Стефан (1992, Јагодина), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); добитник више награда за есеје и научне радове о књижевности; пише кратке приче; живи у Јагодини.

Морић Кинкел Един (1967, Чапљина), лекар; пише приче и песме (на српском и шпанском језику); објавио књиге поезије „Приче о сјенама“ (2015) и „Марија“ (2023); заступљен у зборницима песама и прича; живи у Шпанији.

Недимовић Драган (1950, Београд), атлетичар; пише кратке приче и поезију; објавио књигу ангажоване поезије „Ако желиш бити жив, не смеш бити мртав“ (2020); песмама и причама заступљен у преко осамдесет зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Неђић Милан (1976, Олово, БиХ), дипломирани инжењер шумарства; објавио збирке песама „Чекајући да прође“ (2005), „Хроника једног прољећа“ (2020) и „Хроника једне јесени“ (2023), збирку кратких прича „Тринаест година“ (2020) и роман „узалуд?“ (2023); заступљен у зборницима; живи у Београду.

Незировић Сенахид (1963, Тузла), пише песме, приче и романе; објављене књиге: „Церемонијал“ (песме, 1985), „Таксират“ (кратке приче, 1998), „Класићи“ (роман, 2011) и „Јагма“ (роман, 2020); сарађује с бројним часописима; живи у Лукавцу (Босна и Херцеговина).

Нешић Светлана (1970, Смедеревска Паланка), учитељ; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима и антологији; живи у Смедеревској Паланци.

Николетић Бојана (1956, Београд), преводилац; пише кратке приче, афоризме, пртице, есеје, приче за децу; објавила: „Појмови – псеудонаучно дело“ (16 псеудонаучних текстова из области психосоциологије са илустрацијама, 2002), „Градске приче“ (кратка проза, 2015), „Минти, Ноло и остали (мале приче о псима и мачкама, књига за децу, 2015), „Јесен/зима 2015/16“ (афоризми и слично, 2016), „Поза, пресек и став“, (кратке приче, 2016, електронско издање 2017, 2018), „Сањај, Марело“ (кратке приче, 2018, електронско издање 2018), „Шесторна штација“ (кратке приче, електронско издање, 2019); сарађује са часописима (афоризми); заступљена у зборницима прича и афоризама; живи у Београду.

Николић Ведрана (1975, Сарајево), новинар; пише кратке приче, афоризме и хаику поезију; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Николић Зоран Мали (1957, Ђакус код Прокупља), пише кратке приче, афоризме, поезију, поезију за децу и хаику; хаику објављивао у иностранству; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Нишу и Ђакусу.

Новаков Мирјана (2009), пише поезију и прозу; живи у Нишу.

Новковић Валентина (1973), професор руског језика и књижевности; пише поезију, кратке приче, бави се

превођењем и писањем осврта; објавила збирке песама „Безвремено“ (2014) и „Кап на суш“ (2018); поезију објављује у штампаним и електронским часописима и листовима, као и у многим заједничким зборницима; песме су јој превођене на енглески, руски, пољски, македонски, узбечки и бангла језик; награђивана; живи Београду.

Обрадовић Зорица, инжењер информатике; живи у Крагујевцу.

Османчевић Динко (1971, Бањалука), пише сатиричне, (научно) фантастичне, крими приче, афоризме, колумне; објавио збирке афоризама „Велики прасак“ (2019), „Златне резерве“ (2021) и „Афористична артиљерија“

; сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; вишеструко награђиван; живи у Бањалуци.

Палић Михајло, инжењер хране; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Новом Саду.

Панић Наташа (Пирот), објавила три збирке песама, десет романа, три романа за децу, дванаест збирки прича; добитница бројних награда; превођена на руски, бугарски, немачки, енглески и албански језик; заступљена у многим зборницима; сарађује са часописима; преводи са бугарског и на бугарски; живи у Пироту.

Пантић Милан (1963, Локањ, општина Зворник), дипломирани инжењер електротехнике; пише кратке приче и афоризме; објавио две збирке афоризама „Знам за јадац“ и „Ситно самљевено“; живи у Зворнику.

Пантовић Марија (1980), пише кратке приче; живи у Смедеревској Паланци.

Паулсен Драгана (1981, Бихаћ), преводилац за кинески језик; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у САД.

Перановић Којић Цвија (1968, Брчко), студирала економију, германистику и психологију; објављене књиге: „Гдје љубав спаја“, „Друга страна живота“, „Градимо мостове среће“, „Хајде да се играмо“, „Разиграни свијет малог школарца“; заступљена у зборницима; награђивана; превођена на више страних језика; живи у Салцбургу (Аустрија).

Перић Бранимир (1951, Крушевац), пише поезију, прозу и есеје; сарађује са часописима и дневним листовима; заступљен у зборницима и антологијама; живи на Копаонику и у Београду.

Петковић Тања (1974, Београд), пише приче, песме и афоризме; заступљена у зборницима.

Петровић Братимир (1961), дипломирани политиколог; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима песама и прича; живи у Кладову.

Пешев Божидар (1946, Скопље), магистар антропологије; пише кратке приче, афоризме, песме, романе, драме, уметничке бајке, сатиру, позоришне комаде за децу и младе, књижевне критике; објавио је двадесет и четири књиге прича, песма и романа за децу и за одрасле, афоризама: „Мала башта песама“ (1991, поезија за децу), „Зу-легенде или сањарприче“ (1993, приче за децу), „Испод свиленог плашта“ (1994, поезија за децу), „Најлепше речи“ (1994, поезија за децу), „Стаклена лопта“ (1996, роман за децу), „Одрастање до смрти“ (1997, роман), „Чуварприча и његово благо“ (2000, приче за децу), „Сећања“ (2000, поезија), „Легенда о Водгори“ (2000, роман за младе), „Враголије

и чаролије” (2003, поезија за децу), „Књигочувар у контејнеру” (2003, сатира, под псеудонимом Стефан Ј. Божић), „Чуваре планете Акраш” (2006, роман за децу), „С неба” (2008, басне), „Бисер приче и легенде” (2009), „Премрежавања” (2010, поезија), „Пчела на шљивином цвету” (2011, хаику поезија, „Кашика и дуга” (2013, поезија), „Необичан дан” (2013, недовршена прича за децу), „Магарећа симфонија” (2015, афоризми, 2015), „Зима у Прованси” (2015, роман), „Кад је гуска била крушка” (2016, мешовита књига за децу), „Приче из чаробне земље” (2017, приче за децу), „Путевима сновиђења” (2017, поезија), „Звездане птице” (2018, поезија за децу); заступљен у многим зборницима, панорамама и антологијама; сарађује са часописима; живи у Београду.

Поповић Зора (1943, Гољак), дипломирани филолог; пише кратке приче и романе; објавила романе „Град низ брдо” (2015), „Град низ брдо 2” (2018) и „Крилат човек” (2020); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Раденковић Митровић Верица (1951, Пирот), дипломирани психолог у пензији; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима кратких прича и поезије; живи у Нишу.

Радованов Петар (1968), хидронаутичар; пише песме и приче; живи у Футогу.

Радојичић Ивана, пише кратке приче.

Радомска Ева (1948, Ђерџоњов), дипломирани правник; пише песме, афоризме и приче; објавила више књига; добитница више награда; живи у Варшави.

Раичевић Марина (1968, Пирот), професор енглеског језика и књижевности; пише афоризме, поезију за децу; објављене књиге: „Афоризми и још понешто”, „Споме-

нар једне учитељице“, „Лалилинт“, „Осмех нам лепо стоји“ и „Прочешљане разбарушене мисли“; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Бору.

Рајчевић Балша (1941, Београд), завршио примењене уметности и историју уметности; објавио је тридесет и две књиге; заступљен у више антологија и зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Ракановић Мира (1965, Маглај), дипломирани правник; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима песама и прича; живи у Павлици.

Раковић Снежана (1977, Босанска Дубица), дипломирани историчар; пише песме и приче; заступљена у зборницима; живи у Бањалуци.

Ракчевић Славица (1951, Вршац), специјалиста медицинске биохемије; живи у Београду.

Ристић Ј. Драган (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из живота једног хаићина“ (1995), „Бубице у глави“ (2000), „Пчела у целофану“ (2001), „Цврчак у саксији“ (2002) и друге, две књиге афоризама „Мисли – и не мисли“ (2008) и „Испод црте“ (2012), књиге кратких прича „Каљаче и катедрале“ (2003), „Вреди се помучити“ (2004), „Инсерт“ (коауторски, 2004), „ПреЗЕНт Анегдоте“ (коауторски, 2006), „Ковачи своје среће“ (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче“; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина“ из Ниша; хаику му је превођен на четрнаест језика; награђен са шездесет и три награде; живи у Нишу.

Ристић Стојановић Санда (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче, поезију, есеје и при-

казе; објавила је десет књига поезије, а неке од њих су: „Ноћ је праштање своје“ (2000), „Свитање је лет боје“ (2007), „Ноћи наше, услуга“ (2008), „Тишина разликује светлости“ (2010), „Облачна птица“ (2011), „Годишња доба речи“ (2012), „Измишљотина ватре“ (2013), „Осмаатрачница двадесет првог века“ (2019); заступљена у бројним зборницима и неколико антологија; сарађује са часописима; преводи поезију са енглеског; песме су јој преведене на енглески и француски језик; живи у Земуну.

Русјак **Иван** (1947, Скопље), електроинжењер и програмер у пензији; пише кратке приче; објавио књигу „Зрнца“ (2014); сарађује са часописима; заступљен у алманасима у Македонији и на Балкану; живи у Скопљу.

Секулић **Весна** (1953, Топола), лекар; објавила је седам књига песама: „Радуј се“, „Љубав побеђује“, „Поздраве јутро“, „Књига незаборав“, „Сањати а будан бити“, „Обарај са животом руку“, „Ипак у небо погледам често“, две књиге кратких прича „И то се догађа“ и „Ипак у небо погледам често“, као и књигу песама за децу „Причај бако“; вишеструко награђивана за песме и приче; сарађује са часописима; заступљена у преко тридесет домаћих и међународних зборника; живи у Београду.

Синђелић **Оливера**, пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Шапцу.

Синђелић **Радован**, пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Шапцу.

Скварек-Галеска **Т. Малгожата**; објавила више од десет збирки песама; превођена на стране језике; преводи са словачког и украјинског; награђивана; живи у Лођу (Пољска).

Средановић **Мирослав** (1936, Вучија, код Требиња), дипломата у пензији; пише афоризме, песме и кратке

приче; књиге афоризама „Сто и ниједан афоризам“ (2000), „Није смешно“ (2001), „Записи на кожи“ (2004), „Упадице“ (2007) „Смешна збиља“ (2010, 2011), „Нагазне мисли“ (2015) „Ренесанса без хуманизма“ (2017); „Крстареће мисли“ (2019), „Умњаци“ (2021) и „Изабрани афоризми“ (2021); заступљен у зборницима, енциклопедијама и антологијама прича и афоризама; поезију објављивао у књижевним часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Станисављевић Властимир Шаркаменац (1941, Салаш код Неготина), магистар архитектуре; објавио тридесет и девет књига: „Грачаница после хиљаду година“ (збирка приповедака, 2003, 2008), „Учинила си се...“ (љубавно-еротска збирка поезије, 2001), „Тамна страна камена“ (збирка поезије, 2000), „Пањ“ (збирка поезије, 2001), „Ја Чарнојевић“ (рукописана збирка косовских песама), „Пето, српско јеванђеље“ (роман, 2004), „Сунцокрет“ (збирка поезије, 2008), „Узвишено почивају музе“ (збирка еротских приповедака, 2011), „И Бог човек јесте“ (збирка поезије, 2001), „Мокрањчеви дани песмом пребирани“ (збирка песама у духу народне лирике, 2002), „Теорија рата“ (збирка пацифистичке поезије, 2004), „Жена од кованог гвожђа“ (збирка поезије о Ромима, 2005), „Узидане сенке“ (збирка приповедака руралне фантастике 2006), „Цигани се враћају са неба“ (песмарица и причарица ромска (водвиљ), 2017) и др.; заступљен у бројним нашим и иностраним антологијама; сарађује с бројним нашим и иностраним часописима; превођен на француски, руски, шведски и македонски језик; добитник бројних награда и земљи и иностранству; живи у Паризу и Београду.

Старчевић Небојша (1976, Бања Лука), професор италијанског језика и књижевности и српског језика и

књижевности; пише кратке приче и поезију; заступљен у зборницима прича; живи у Бањој Луци.

Сте Лазовић Соња (1966, Прокупље), дипломирани хемичар; пише приповетке, кратке приче, песме, афоризме, романи и драмске текстове; објавила збирку приповедака „Како победити кризу“ (2014); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Стојковић Мирић Јелена (1972, Лозница), наставница ликовне културе; пише поезију и прозу; збирка песама „Елиза има срце човече или Сребрнасто паперје“ (2014); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; песме су јој превођене на словеначки.

Тодор Зоран (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Турински Лазих Славица (1974, Осијек), пише кратке приче, поезију и прозу; објавила збирке поезије „Род сумрака“ (2011), „МКПН, пријеводи пјесама“ (2011), „Корекција туге“ (2013), „Абецеда живота“ (2013)...; превођена на немачки, енглески, француски, руски и норвешки језик; заступљена у зборницима.

Ужичанин Сенада (Тузла), дипломирала је на филозофском факултету; пише поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; збирке песама: „Контуре за невидљиве гласоношице“, „Двосјекле шутње“ и „Биљег невидљиве боје“.

Урекар Марјан (1975, Нови Сад), доктор техничких наука, пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Феђвер Зденка (1950, Вуковар), економиста и стручњак за односе с јавношћу; пише песме, приче и есеје; објавила књиге песама: „У двадесетпетом часу“ (1983), „Одузе-

то време" (1989), „Време одузето" (1989) „Одраз" (2001), и збирке кратких прича „Пуфнице и јежеви" (2006), „Ех" (2010) и „Пртине" (2016); сарађује с многим часописима; заступљена је у зборницима и антологијама; песме су превођене на мађарски, албански, турски, бугарски и македонски језик; живи у Сомбору.

Филиповић Илонка, дипломирани социјални радник, пише кратке приче, поезију за одрасле и децу; заступљена у зборницима; живи у Загребу.

Филиповић Сретен (1957, Ваљево), пише прозу и драмске текстове; објављене прозне књиге: „Поноћ", „Сутра" и „Подне"; живи у Ваљеву.

Цековић Ана (1977, Макарска), компаратисткиња и германисткиња; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Сиску.

Чворо Владан (1992, Никшић), пише приче; сарађује са часописима; живи у Херцег-Новом и Немачкој.

Чорбић Мауд (2000, Тузла), пише песме и приче; заступљен у зборницима; сарађује са часописима; награђиван; живи у Тузли.

Шолкотовић Снежана (1962, Кладово), професор разредне наставе; пише поезију и прозу; објавила је седамнаест књига за децу и одрасле: „Песма је мој живот", „Од срца срцу", „У знаку љубави – Сурове судбине", „Извор живота", „Кад проговори душа", „Шапат ветра", „Дечја заврзлама", „Зврчка", „Смицалице" (двојезична збирка, српско-енглеска), „Хоризонти љубави/ Horizons of love"; заступљена у многобројним зборницима и антологијама; песме су јој превођене на бугарски, енглески, арапски и македонски језик; награђивана у земљи и иностранству; сарађује са бројним часописима; живи у Корбову.

ПЕВАЧ НА КРОВУ:
НАЈЛЕПША ОСТВАРЕЊА СА XXII КОНКУРСА
ЗА НАЈКРАЋУ КРАТКУ ПРИЧУ
(Приредио Ђорђе Оташевић)

1. издање

<i>Ликовно решење корица</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма“, Београд
<i>Штампа</i>	„Алма“, Београд
<i>Тираж</i>	200
<i>ISBN</i>	978-86-6122-149-1

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-36(082.2)

821-36(082.2)

Певач на крову : Најлепша остварења са XXII конкурса за најкраћу кратку причу / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2023 (Београд : Алма). – 199 стр. ; 21 см. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; књ. 479)

Тираж 200. – Предговор: стр. 5. – Аутори: стр. 175–199.

ISBN 978-86-6122-149-1

COBISS.SR-ID 127313673